

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ ΜΖ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1998

ΑΡΙΘ. 11

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χριστοδοῦλου, Ἐγκύκλιος 1, πρὸς τοὺς Κληρικοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. — Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Μὲ ἀφορμὴ τὴν Ἀνάσταση. — Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Γερβασίου Ἰ. Ραπτόπουλου, Καὶ γυναῖκες στὸν πόλεμο. — Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Π. Ἀβαγιανοῦ, Ἱερωσύνη, τιμὴ καὶ εὐθύνη. — Πρεσβυτ. Γερασίμου Ζαμπέλη, Ναρκωτικά: τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας. — Μ. Μελ., Ἐπίκαιρα.

« ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ »

Δεκαπενθήμερο Περιοδικό

Ἰω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήναι
Τηλ. καὶ Fax 7218308

Ἐκδότης - Διευθυντὴς
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμότ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Προϊστάμενος
Σωκρ. Μαυρογόνατος. Τηλ. 72.10.734.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 1043

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῇ Μαΐου 1998

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1

Πρὸς τοὺς πανοσιολογιωτάτους
καὶ αἰδεσιμωτάτους Ἐφημερίους
τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Εὐλαβέστατοι καὶ ἀγαπητοὶ μου Συμπρεσβύτεροι,
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Ἀναδειχθεὶς μὲ τὴν χάρη τοῦ Παναγίου καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος καὶ μὲ τὴν τιμίαν ψήφον τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀδελφῶν Ἀρχιερέων τῶν συγκροτούντων τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας μας, Κανονικὸς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας καὶ Ποιμενάρχης τῆς μεγαλωνύμου πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἐπελήφθην ἀμέσως τῶν διπλῶν καθηκόντων μου, τοῦ Προέδρου δηλονότι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς καθηκόντως ἐπεθύμησα νὰ ἔχω μαζί σας τὴν γραπτὴ αὐτὴ ἐπαφὴ καὶ ἐπικοινωνία πέραν τῆς προσωπικῆς, ποὺ ἔχει ἀποφασισθῆ νὰ γίνῃ τὴν Τρίτῃ 26 Μαΐου ἐ.ἔ. ὥρα 10 π.μ. στὸν Μητροπολιτικὸ ἰ. ναό. Μὲ τὴν πρώτη μου αὐτὴ Ἐγκύκλιο ἐπιθυμῶ νὰ χαράξω μερικὲς κατευθυντήριες γραμμὲς πρὸς ἀριότερη ἄσκηση τῶν ἱερατικῶν σας καθηκόντων, πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ἔπαινο τῆς Ἐκκλησίας.

Στὸ διάβημα αὐτὸ κινεῖται καὶ ἀπὸ τὶς ἐνθουσιώδεις καὶ τιμητικὲς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου ἐκδηλώσεις κλήρου καὶ λαοῦ τῆς Πατρίδος μας, οἱ ὁποῖες ἐπιτείνουν μᾶλλον τὴν ἀγωνία μου, μὴ καὶ διαφεύσωμε τὶς ἐλπίδες καὶ προσδοκίαις ποὺ ὁ λαὸς μας στηρίζει στὴν Ἐκκλησίαν του. Καὶ σεῖς ἀσφαλῶς ἔχετε γίνῃ δέκτες τοῦ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ποικίλων εὐμενῶν σχολίων του, ποὺ ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ λαὸς μας στηρίζει χρηστὲς ἐλπίδες σὲ ὅλους μας καὶ προσδοκᾷ νὰ ἀνατελεῖ μιὰ νέα ἡμέρα στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας. Θὰ εἶναι δὲ τραγικὴ ἀποτυχία μας ἂν δὲν κατορθώσωμε νὰ συλλάβωμε τὸ μήνυμα ποὺ μᾶς στέλνει ὁ λαὸς καὶ δὲν θελήσωμε νὰ τοῦ προσφέρωμε τὸ χέρι ποὺ μᾶς ζητεῖ, γιὰ νὰ σωθῇ ἀπὸ τὸ ἄγχος καὶ τὴν ἀπελπισία. Ἐχω ἐπίγνωσι ὅτι

μόνος μου δὲν δύναμαι νὰ φέρω σὲ αἴσιο πέρας τὴ νέα μου ἀποστολή· χρειάζομαι τὴ βοήθειά σας. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπευθύνομαι σὲ σᾶς τώρα, ἀναγνωρίζοντας ὅτι ἀποτελεῖτε τοὺς μετὰ τὸν Θεὸν βασικότερους παράγοντες γι' αὐτὴ τὴν ἐπιτυχία.

Δὲν ἔχω ἀκόμη τὴ χαρὰ νὰ σᾶς γνωρίζω ὄλους κατ' ὄνομα, ἂν καὶ μέχρι τὰ 35 χρόνια τῆς ζωῆς μου ἔζησα στὴν πόλη αὐτὴ μέσα στὴν ἐνορία μου, τῆς ὁποίας ἤμουν στέλεχος. Ἡ ἐπὶ 24 ὅμως ἀκολούθως χρόνια ἀπουσία μου στὸ Βόλο, μὲ ἐστέρησε τῆς δυνατότητος νὰ παρακολουθῶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ δρώμενα στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπήν. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι θὰ σᾶς γνωρίσω ὄλους ἕνα πρὸς ἕνα καὶ στὸ Γραφεῖον μου καὶ στὸν ἰ. ναὸν ἐκάστου καὶ θὰ πληροφορηθῶ τὶς δραστηριότητές σας λεπτομερῶς. Ἐχω ἀπόφαση νὰ ἀσχοληθῶ μὲ τὴν ὁργάνωση τοῦ ὄλου ἔργου μας στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή, νὰ ἐπισκέπτομαι τοὺς ἰ. ναοὺς, νὰ λειτουργῶ σ' αὐτοὺς ἀνελλιπῶς, νὰ παρίσταμαι σὲ ἐνοριακὲς ἐκδηλώσεις, νὰ ὁμιλῶ στοὺς πιστοὺς καὶ ἰδίως νὰ ἔχω τὴν θύρα τοῦ Γραφείου μου ἀνοικτὴ γιὰ ὄλους καὶ δὴ τοὺς ἱερεῖς. Ἐχω τὴν πρόθεση καὶ τὴ διάθεση νὰ ἀκούω τὰ προβλήματα σας καὶ μέσα στὰ πλαίσια τῶν δυνατοτήτων μου νὰ δίδω λύσεις, ὥστε ἀπερίσπαστοι νὰ ἀφοσιώνεσθε στὸ κύριο ἔργο σας, ποὺ εἶναι τὸ ἱερατικό. Γνωρίζω βέβαια ὅτι τὸ νὰ μὲ βλέπετε συχνά, ὅπως τὸ θέλω, δὲν θὰ εἶναι πάντοτε εὐκόλο πρᾶγμα, ἐπειδὴ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο βαρύνουν καὶ πολλὰ ἄλλα καθήκοντα. Ἦδη, καθ' ὅλες τὶς ἡμέρες ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς μου μέχρι καὶ σήμερα, ἐργάζομαι ἀδιάκοπα καὶ ἐξαντλητικά, θέλων νὰ ἱκανοποιήσω ὄλους εἰ δυνατόν, ποὺ ἐξεδήλωσαν τὴν ἐπιθυμία νὰ μὲ συναντήσουν. Γι' αὐτὸ καὶ πιστεύω ὅτι θὰ κάνω πάντοτε τὰ ἀδύνατα δυνατὰ καὶ δὲν πρόκειται νὰ φεῖδωμαι κόπου καὶ θυσιῶν, προκειμένου νὰ εὐρίσκωμαι στὴ διάθεση τῶν ἱερέων μου.

Τοῦτο δὲ ἐπειδὴ θεωρῶ ὅτι οἱ ἱερεῖς μου δὲν εἶναι μόνον οἱ πρῶτοι συνεργάτες μου, ἀλλ' εἶναι, ἐπὶ πλέον, καὶ οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί μου, οἱ ἐγκεχειρισμένοι τὴν εὐθύνην διαποιμάνσεως καὶ σωτηρίας τοῦ λαοῦ μας. Τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι ὑπόθεση ζωῆς. Ἐγίναμε κληρικοὶ γιὰ νὰ ὑπηρετήσουμε τὸ Θεὸ καὶ νὰ σώσουμε τὴν ψυχὴ μας καθὼς καὶ τὶς ψυχὰς τῶν πιστῶν μας. Δὲν ἐγίναμε κληρικοὶ οὔτε γιὰ νὰ πλουτίσουμε, οὔτε γιὰ νὰ σκανδαλίζουμε τὸν κόσμον μὲ τὶς ἀνομίες

μας, οὔτε βέβαια γιὰ νὰ περναίμε καλὰ τὸν καιρὸ μας. Ὑπάρχουν εὐτυχῶς πολλοί, πάμπολλοι, ἱερεῖς μας ποὺ εἶναι προσηλωμένοι στὸ καθήκον των. Τοὺς χαίρεται ἡ ψυχὴ μου καὶ τοὺς σέβεται ἡ συνειδήσή μου. Δυστυχῶς ὅμως ὑπάρχουν, ὅπως πληροφοροῦμαι, καὶ ἄλλοι ἀνάμεσά σας, οἱ ὁποῖοι ἐκμεταλλεύονται, ὡς φαίνεται, παλαιότερα μὲν τὴν ἀπουσία οὐσιαστικοῦ ἐλέγχου, πρόσφατα δὲ τὴν ἀσθένεια τοῦ Μακαριωτάτου Προκατόχου μου, παρεξέκλιναν καὶ ἐνεργοῦν σὲ βάρος τῆς Ἐκκλησίας, τῆς πίστεως καὶ τοῦ λαοῦ. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς κακῆς συμπεριφορᾶς εἶναι νὰ ἀκούονται πικρὰ σχόλια ἐναντίον ὄλων μας, μὴ καὶ ὁ λαὸς ὁμιλεῖ γενικῶς περὶ τῶν παπάδων ἢ τῶν δεσποτάδων καὶ ἡ μπόρα παρασύρει ὄλους μας.

Θὰ ἤθελα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ κάνω μὴ σαφῆ δήλωση. Δὲν ἔρχομαι κοντὰ σας ὡς τιμωρὸς ἢ ἐκδικητῆς. Ἄλλωστε ἐλαχίστους ἀπὸ σᾶς γνωρίζω. Ἐρχομαι ὡς Πατέρας καὶ Ἀδελφὸς γιὰ νὰ σᾶς στηρίξω καὶ ἐνισχύσω. Ἐμαθα στὴ ζωὴ μου νὰ ἀγωνίζομαι καὶ νὰ προμαχῶ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο μοῦ ἔχει κοστίσει ἀρκετὰ στὸ παρελθόν. Δὲν μετανοῶ ὅμως, γιατί πιστεύω ὅτι εἴμεθα κληρικοὶ γιὰ νὰ ζοῦμε γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Δὲν θηρεύω σκάνδαλα καὶ δὲν ἀναζητῶ ἐνόχους. Ὅμως αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι θὰ ἀνεχθῶ συμπεριφορὰς ποὺ σκανδαλίζουν ἢ προκαλοῦν. Τέτοιες συμπεριφορὰς θὰ μὲ βροῦν ἄκρως ἀντίθετο καὶ μὴ διατεθειμένο νὰ τὶς ἀνεχθῆ ἐπὶ πολὺ. Γι' αὐτὸ προειδοποιῶ ὄλους, ὅσοι ἀνήκουν σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία, ὅτι θὰ πρέπει νὰ παύσουν ἀμέσως νὰ ζοῦν κατὰ τρόπο ποὺ σκανδαλίζει ἢ ποὺ κρημνίζει συνειδήσεις. Εἶναι ἀπαράδεκτο ἄλλοι νὰ οἰκοδομοῦν μὲ κόπο καὶ πόνο ἐπὶ χρόνια, καὶ ἄλλοι μὲ κάποιες ἀστοχίες των νὰ κρημνίζουν ἐν μῆ νυκτὶ τοῦ κόπους τῶν ἄλλων. Ἐπιθυμῶ καὶ εὐχομαι νὰ μὴ εὐρεθῶ στὴ δυσάρεστη θέση νὰ ἐπιληφθῶ τέτοιων περιπτώσεων. Γιατί θὰ εἶμαι αὐστηρὸς, ἰδίως σὲ περιπτώσεις ὑποτροπῆς. Μέσα μου βαρραίνει περισσότερο τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ ὅτιδήποτε ἄλλο.

Πιστεύω ὅτι ἔχετε εἰγνώση τῆς σοβαρότητος τῆς καταστάσεως στὴν Πατρίδα μας, καθὼς καὶ τῆς ἀνάγκης νὰ μὴ γινώμεθα προσκόμματα στοὺς ἀδελφούς μας, ἀλλὰ νὰ τοὺς ὑποβοηθοῦμε στὴν προσπάθειά των πρὸς ἐπίτευξη τοῦ ἀγαθοῦ. Ἐάν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου μας, κάθε πιστὸς εἶναι «τὸ φῶς τοῦ κόσμου» καὶ «τὸ

Ὁρθοί οἱ Ἱερεῖς ὑποδέχονται τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο, συνοδούμενο ἀπὸ τὸν Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Δανιὴλ Πουρτσουκλή, Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱ. Συνόδου, κ.ἄ.

ἄλας τῆς γῆς», ἐμεῖς εἴμεθα —πρέπει νὰ εἴμεθα— φῶς φώτων καὶ ἄλας ἄλατος. Τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ὑπάρχει καὶ νὰ φαίνεται. Γνωρίζετε ὅτι τὸ μὲν καλὸ ἐπαινεῖται ἀπὸ ὀλίγους, ἐνῶ τὸ κακὸ προβάλλεται καὶ κατακρίνεται ἀπὸ ὅλους. Ἐνίστε ἀσκεῖται σὲ βάρος μας ἄδικη κριτικὴ, πὸν μᾶς πληγώνει. Τί μπορούμε ὁμως νὰ ποῦμε ὅταν κρινόμεθα διότι πταίομεν; Ὅταν εἶσαι ἡγέτης καὶ περιβλεπτός κρίνεται κάθε λεπτομέρεια τῆς ζωῆς σου. Ἐτσι ἀναγκάζεσαι νὰ ἀυτοπεριορίζεσαι καὶ νὰ στερεῖσαι ἀκόμη καὶ τὰ θεμιτὰ καὶ νόμιμα, πὸν ἐλεύθερα ἀπολαμβάνουν οἱ ἄλλοι. Τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν πρὸς ἐμᾶς ἀναγνώριση πὸν μᾶς προσφέρει ὁ κόσμος, τὴν ἐξαργυρώνει μὲ ἀυστηρὴ κριτικὴ μας, πὸν ἐπεκτείνεται σὲ κάθε λεπτομέρεια τῆς ζωῆς μας. Δὲν δικαιούμεθα, κατὰ ταῦτα, νὰ ἔχουμε ἰδιωτικὴ ἢ κρυφὴ ζωὴ. Τὸ σίτι σὸ ὅποιο μένουμε εἶναι γυάλινο. Τὸ περιεργάζεται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ὁ λαὸς καὶ πρέπει καὶ θέλει νὰ γνωρίζει τί κάνουμε καὶ πὸς διάγουμε καὶ ὅταν ἰδιωτεύουμε...

Τὰ λέγω αὐτὰ γιὰ νὰ ὑπογραμμίσω τὴν ἀνάγκη νὰ εἴμεθα προσεκτικοὶ στὴ ζωὴ μας καὶ νὰ μὴ δίδουμε πρόσκομμα σὸν ἀδελφὸ μας. Ὁ Κύριος εἶπε «οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται». Ἄς μὴ λησμονοῦμε αὐτὴ τὴν κατηγορηματικὴ προειδοποίηση. Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω θὰ ἤθελα νὰ ἐξειδικεύσω τὸν λόγον καὶ νὰ ἀναφερθῶ σὲ συγκεκριμένα σημεῖα τῆς ἱερατικῆς ζωῆς καὶ ἀποστολῆς:

1. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν λόγον παρακαλῶ ὅλους σας νὰ μὴ λησμονήτε τὶς βαρύτερες εὐθύνες πὸν ἔχετε ἀναλάβει ὡς Ποιμένες καὶ Διδασκαλοὶ μέσα σὸ λαὸ. Εἴμεθα ὅλοι μισθωμένοι σὸ «γεώργιον» τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος μᾶς ἐκάλεσε καὶ μᾶς ἀνέθεσε τὴν ἀποστολὴ νὰ ὀδηγήσουμε τὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων στὴ σωτηρία, μέσα ἀπὸ τὰ χαρισματικὰ μέσα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ θὰ κληθοῦμε νὰ λογοδοτήσουμε ἐν καιρῷ γιὰ τὸν τρόπο διαχείρισης τῆς διακονίας μας. Πρὸς τοῦτο ἐπιβάλλεται νὰ «ἀναζωπυρώνουμε» συνεχῶς τὸ χάρισμα τῆς διακονίας μὲ συνεχῆ

ἐπαγρύπνηση, καλλιέργεια, τόνισμὸ τῆς εὐθύνης μας, προσευχὴ καὶ προσοχὴ ἐπὶ τῶν σκιρτημάτων τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς μας. Ὅποιος ἔχει πρὸς στιγμὴν λησμονήσει τὴν ὑποχρέωσή του αὐτῇ, ἢ ὅποιος ἔχει παρασυρθῆ ἀπὸ τὶς Σειρήνες τοῦ κόσμου ἢ τῶν παθῶν του καὶ ἐπιτελεῖ πλημμελῶς τὰ καθήκοντά του, ἔχει ἱερὴ ὑποχρέωση νὰ ἀναδιατάξει τὶς δυνάμεις του καὶ νὰ ἐπαναφέρει τὸν ἑαυτό του στὸν ὀρθὸ δρόμο τοῦ χρέους, καλλιερῶν γιὰ τὸν ἑαυτό του γνησία εὐσέβεια, μακρὰν ὑποκρισιῶν, ταπεινολογιῶν καὶ εὐσεβιστικῶν ἐκδηλώσεων. Ἡ ἐποχὴ μας ἀποστρέφεται τὸ κίβδηλο, τὸ μὴ αὐθεντικό. Θέλει τὸ γνήσιο, τὸ ἀληθινό, τὸ ἄρτιο, τὸ ὄρμιο καθῶς καὶ βαθιὰ ἐπίγνωση τῆς ἀποστολῆς μας.

2. Ἡ συμπεριφορὰ σας πρὸς τὸ ποιμνίό σας πρέπει νὰ ἐκφράζει καὶ νὰ ἀπηχεῖ τὸ ἐκκλησιαστικό σας ἦθος καὶ τὸ πνευματικό σας φρόνημα. Ἐχθρὸς καὶ τῶν δύο εἶναι ἡ ἐκκοσμίκευση, δηλ. ἡ παρέκκλιση πρὸς τὸ φρόνημα τοῦ κόσμου, ὅπως περὶ αὐτοῦ ὁμιλοῦν τόσο ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὅσο καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Κατὰ συνέπειαν μὴ λησμονεῖται ὅτι ἀποτελεῖτε τοὺς κρίκους μιᾶς μακρᾶς ἀλυσίδας τῆς ὀρθόδοξης παραδόσεώς μας καὶ ὅτι βαρύνεσθε μὲ τὸ ἱστορικό χρέος νὰ ἀναδειχθῆτε ἀντάξιοι τῶν μεγάλων προσδοκιῶν τῆς, πού εἶναι ταυτόχρονα καὶ προσδοκίαι τοῦ λαοῦ μας. Ἀπρέπειες, ἀντιδικίες, ἐπίμεμπτες κοσμικότητες, ἐπιπολαιότητες καὶ ἄλλες ἄστοχες ἐνέργειες νομίζω ὅτι δὲν προσιδιάζουν πρὸς τὴ σεμνότητα καὶ ἱερότητα τοῦ λειτουργήματός σας. Ἡ σεμνότης εἶναι βασικὸ στοιχεῖο τῆς ζωῆς τοῦ κληρικοῦ. Μὴ λησμονεῖτε ὅτι εἴμεθα «ὡς πόλις ἐπάνω ὄρους κειμένη» καὶ ὅτι ὁλος ὁ κόσμος μᾶς παρακολουθεῖ περισσότερο γιὰ νὰ μᾶς κρίνει καὶ ὀλιγότερο γιὰ νὰ μᾶς ἐπαινέσει. Καὶ αὐτὲς ἀκόμη οἱ λεπτομέρειες τῆς ζωῆς μας ἔχουν σημασία. Μὴ δίδετε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἐπιτελεῖτε ἐπάγγελμα ἀντὶ λειτουργήματος. Μὴ ἀφήνετε τὸν ἑαυτό σας νὰ δείχνει πρὸς τὰ ἔξω ὅτι εἴσθε ἀργόσχολοι. Γνωρίζω ἀπὸ τὴν 24ετῆ πείρα μου ὡς Μητροπολίτου ὅτι ἓνας φιλότιμος ἐφημέριος ἀστικοῦ κέντρου, πού θέλει νὰ ἐργασθῆ, δὲν βρίσκει τὶς ὥρες πού τοῦ χρειάζονται γιὰ νὰ ἀναπτύξει τὶς δραστηριότητές του. Πῶς λοιπὸν νὰ δικαιολογησῶ κληρικούς πού κάθονται ἄπραγοι καὶ ἐνδιαφέρονται μόνο γιὰ ὅ,τι ἀποδίδει γιὰ τὸ βαλάντιό τους; Πρὸ ἐτῶν διερχόμενος ἔξω ἀπὸ ἓνα ναὸ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς κατὰ μῆνα Ἰούλιο,

πού βρίσκεται ἐπὶ κεντρικῆς λεωφόρου, ἀπὸ ὅπου περνοῦν χιλιάδες ἄνθρωποι, αὐτοκίνητα καὶ λεωφορεῖα, εἶδα τὸ πρῶτὸ τὸν ἱερέα νὰ κάθεται στὰ προπύλαια τοῦ ναοῦ του, νὰ πίνει τὸν καφέ του καὶ νὰ διαβάξει τὴν ἐφημερίδα του, ἀπολαμβάνων τὴν σκιά, καθ' ἣν ὥραν κόσμος πολὺς περνοῦσε ἀπὸ μπροστά του μέσα στὰ λεωφορεῖα συνωστιζόμενος καὶ ταλαιπωρούμενος, κατευθυνόμενος σὺς δουλειές του. Καὶ διερωτήθηκα: «Μὰ δὲν τοῦ κόβει τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ὅτι ἔτσι δίδει τὴν ἐντύπωση πὼς δὲν ἐργάζεται, ὅταν ὁ ἄλλος ταλαιπωρεῖται μέσα στὰ λεωφορεῖα γιὰ νὰ πάει στὴ δουλειά του, καὶ εἰσπράττει μόνο ἓνα μισθὸ πού φαίνεται νὰ μὴν τὸν ἀξίζει»: Μὴ ζητε προκλητικὰ καὶ μὲ ἐκδηλη πολυτέλεια. Νὰ ζητε ἀξιοπρεπῶς, χωρὶς ὅμως νὰ προκαλεῖτε. Νὰ εἴσθε «φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί».

3. Ζοῦμε σὲ ἐποχὴ ὅπου ἡ ἔννοια τοῦ χρέους ἔχει ξεθωριάσει. Ἄν ὅμως αὐτὸ συμβαίνει σὲ ἄλλους χώρους, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συμβαίνει στὸ χωρὸ τῆς Ἐκκλησίας. Βασικό σας μέλημα πρέπει νὰ εἶναι ἄψογη ἐπιτέλεση τοῦ χρέους σας ὡς ἐφημερίων. Γι' αὐτὸ πρῶτιστο καθήκον σας εἶναι τὸ λειτουργικό. Δηλ. ἡ μετ' εὐλαβείας τέλεση ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ἀνελλιπῶς. Προσεχῶς θὰ δώσουμε συγκεκριμένες ὁδηγίες γιὰ μιὰ λατρευτικὴ ἀναγέννηση. Τώρα περιοριζόμεθα νὰ τονίσουμε τὴν ἀνάγκη νὰ τελοῦνται οἱ ἱερεῖς Ἀκολουθίες τοῦ ὄρθρου καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ καθημερινῶς καθῶς καὶ ἄλλες ἔκτακτες, ὅπως π.χ. παννυχίδες, εὐχέλαιο κ.λπ. πού ἀρέσουν στὸν κόσμο καὶ καλλιεργοῦν τὴν ὀρθόδοξη εὐσέβεια. Δὲν νοεῖται νὰ ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὶς βασικῆς ἱερεῖς Ἀκολουθίες ὄρθρου καὶ ἑσπερινοῦ οἱ ἐφημέριοι τοῦ ἰ. ναοῦ, ἐπειδὴ δὲν εἶναι «τῆς ἐβδομάδος». Οὔτε εἶναι σωστὸ νὰ μὴ «πατάνε τὸ πόδι τους» στὴν ἐκκλησία τους οἱ ἐφημέριοι πού δὲν εἶναι «τῆς ἐβδομάδος». Δὲν νοεῖται νὰ ὑπάρχουν ἱερεῖς πού ἀπλῶς ἐμφανίζονται σὺς ἐνορίες των μερικῆς μόνο φορῆς τὸν μῆνα καὶ ὄχι τακτικὰ γιὰ νὰ τελοῦν τὰ τῆς θείας λατρείας. Ὅπου ἔχει τυχὸν καθιερωθῆ μιὰ τέτοια συνήθεια ἐπιθυμῶ νὰ διορθωθῆ ἀμέσως. Ἡ λατρεία δὲν εἶναι ποτὲ ἀγγραφεία. Καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ δίδει τὸ δικαίωμα σὲ ἄλλους νὰ πιστέψουν ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ ἱερεῖς δὲν πιστεύουν αὐτὰ πού διδάσκουν.

4. Οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴ θέση του ἢ νὰ μεταβαίνει ἐκτὸς

1. Ἄρχιεπισκοπῆς χωρὶς ἄδεια τῆς Προϊσταμένης του Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Τυχὸν ὑπάρχουσα προηγούμενη ἄδεια ἀκυρώνεται. Ὅφείλετε νὰ τοποθετήσετε στὴ συνείδησή σας πρῶτο τὸ χρέος σας πρὸς τὴν ἱερωσύνη καὶ κατόπιν κάθε ἄλλη ἐνασχόλησή σας. Καὶ ἡ ἐμφάνισή σας παίζει σπουδαῖο ρόλο. Μὴ ἐμφανίζεσθε ἀτημέλητοι καὶ ρυπαροί, ἀλλὰ οὔτε καὶ μὲ ἐπιτηδευμένο καὶ ὑποπτο καλλωπισμό. Καὶ τὰ δύο ἄκρα πρέπει νὰ ἀποφεύγονται. Ἱερεὺς ἀκάθαρτος, προσφέρει θέαμα ἀποκρουστικό. Ὅχι δὲ μόνον τὰ ράσα σας, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα ρούχα σας φροντίσατε νὰ εἶναι καθαρὰ. Τὰ ἄμφιά σας ἐπίσης καὶ αὐτὰ σιδερωμένα καὶ ὁμορφα. Λερωμένα ράσα καὶ ἄμφια προδίδουν ἄνθρωπο ἀκατάστατο καὶ μὴ πολιτισμένο πού ἐκθέτει καὶ τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν Ἐκκλησία. Ἡ ἀνάγκη ὁμως νὰ εἴσθε καθαρὸι — ὅπως εἴσθε οἱ περισσότεροι — δὲν δικαιολογεῖ τὴν ἐπίφογη κομψότητα μερικῶν — κατὰ κανόνα νέων στὴν ἡλικία — ἐπιτηδευομένων στὸ ἔπακρον, καὶ μέχρι παρεξηγήσεως, τὴν ἐμφάνισή τους. Πρόκειται γιὰ κοσμικότητες πού δὲν ταιριάζουν στὸ ἦθος τῶν κληρικῶν μας. Τὸ κάπνισμα ἐπίσης δὲν ταιριάζει στὸν κληρικό. Καλὸν εἶναι νὰ τὸ κόψουν ὅσοι ἔχουν τὴν συνήθεια αὐτὴ πού βλάπτει σοβαρὰ καὶ τὴν ὑγεία τους. Ἄν δὲν μποροῦν νὰ τὸ κόψουν, τότε ἄς περιορισθοῦν νὰ καπνίζουν στὸ σπίτι τους μέσα καὶ πάντως ὄχι δημόσια. Τὸ θέαμα ἱερέως πού καπνίζει δημόσια σὲ κοινὴ θέα εἶναι καὶ αὐτὸ ἀποκρουστικό. Ἀφήνω κατὰ μέρος τὴν κακὴ ἐντύπωση πού κάνει στοὺς πιστοὺς, ὅταν φιλοῦν τὸ χέρι καπνιστοῦ ἱερέως νὰ διαπιστώνουν ὅτι τοῦτο μυρίζει ἀπὸ τὸ τοιγάρο.

5. Τὸ ράσο εἶναι τὸ παραδοσιακὸ ἔνδυμα τοῦ κληρικοῦ. Ἐχει καὶ συμβολικὸ χαρακτήρα. Ἐχει συνδυασθῆ μὲ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνες καὶ ὀφείλομε νὰ τὸ τιμήσουμε οἱ πάντες. Παρατηρῶ ὅτι στὴ πόλη μας μερικοὶ ἱερεῖς ἢ διάκονοι ἔχουν καθιερώσει ἀπὸ μόνοι τους μιὰ ἰδικῆς των ἐμπνεύσεως ἔνδυμασία. Δηλαδή ἔχουν ἀποβάλλει τὸ ράσο καὶ περιφέρονται μὲ τὸ ἀντερί. Ἐπίσης δὲν φοροῦν καλυμμαῦχι. Ἐτσι βλέπει κανεὶς δύο εἰδῶν ἱερεῖς ἐκείνους πού φοροῦν ράσο καὶ ἄλλους πού δὲν φοροῦν, ἐκείνους πού φοροῦν καλυμμαῦχι καὶ ἐκείνους πού δὲν φοροῦν. Ὁ λαὸς διερωτᾶται τί συμβαίνει. Ἀσφαλῶς αὐτὸ πού συμβαίνει δὲν εἶναι σωστό. Κανένας μας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ἀπὸ μόνος του νὰ ρυθμίζει τὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεώς του. Θὰ

μπορούσατε νὰ σκεφθῆτε ἓνα ἀξιοματικὸ π.χ. πού θὰ διερρῦθμιζε ἀπὸ μόνος του τὴν ἐξωτερικὴ περιβολή του; Εἶναι ἀνάγκη καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ ὑπάρξει ὁμοιομορφία καὶ ἐνότητα ἀντιλήψεως. Γι' αὐτὸ παρακαλῶ ὅλοι νὰ συμμορφωθεῖτε μὲ τὴ βασικὴ ἀρχὴ ὅτι στὴν Ἐκκλησία δὲν γίνονται ἀλλαγές σὲ τίποτε χωρὶς ἀπόφαση τοῦ ἀρμοδίου ὀργάνου. Ἄν ἀφεθεῖ ὁ καθένας νὰ ἀποφασίζει γιὰ τὸν ἑαυτό του, τότε θὰ ὑπάρξει ἀταξία καὶ σύγχυση. Καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς εὐταξίας μέσα στὴν Ἐκκλησία εἶναι προφανής. Ἄλλο εἶναι τὸ θέμα τῆς ἀνάγκης ἀντιμετώπισης ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία σοβαρῶν ζητημάτων, πού προκύπτουν στὴ καθημερινὴ ζωὴ, μὲ τὰ ὅποια πρέπει νὰ καταπιάνεται καὶ νὰ δίδει λύσεις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐπειδὴ τὸ ράσο εἶναι σύμβολό μας, τὰ σύμβολά μας δὲν τὰ ἀπαρνιόμαστε ποτὲ καὶ θὰ πρέπει νὰ τὰ τιμοῦμε. Μὴ ἀφαιρῆτε λοιπὸν τὸ ράσο. Καὶ ὁ λαὸς σᾶς θέλει μὲ τὸ ράσο. Μὴ δίδετε τὴν ἐντύπωση ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι «ἀμπέλι ξέφραγο». Τὸ μόνον πού μπορεῖτε νὰ κάνετε τώρα τὸ καλοκαίρι εἶναι νὰ τὸ ἀντικαταστήσετε ὅσοι θέλετε εἴτε μὲ μακρὸ κοντόρασο, εἴτε μὲ ράσο πού ἔχει στενὰ μανίκια, ὥστε νὰ διευκολύνεσθε σὲς κινήσεις σας στὸ δρόμο.

6. Τὰ διοικητικὰ θέματα τῶν ἐνοριῶν σας ὀφείλετε νὰ τὰ ἀντιμετωπίζετε κατὰ τὴν τάξη τῶν ἰ. Κανόνων καὶ τῶν ἐκκλ. νόμων. Τὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο θὰ ἐπιληφθεῖ κάθε ὑποθέσεως πού ἀνάγεται σὲ ἔργα, σὲ ἀγορές, ἐκποιήσεις, ἐνοικιάσεις κλπ. Μὲ προσεχῆ Ἐγκύκλιό μου θὰ σᾶς δώσω συγκεκριμένες ὁδηγίες γιὰ τὴν τήρηση τῶν νόμων, ὥστε τὰ ἐπιτελούμενα ἔργα σας νὰ εἶναι νομίμως κατοχυρωμένα καὶ ὄχι αὐθαίρετα. Οἱ αὐθαιρεσίες, ὅπου συμβαίνουν, δὲν σᾶς συμφέρουν. Οἱ ἔλεγχοι πού θὰ διενεργηθοῦν θὰ τίς ἀποκαλύψουν καὶ θὰ κληθῆτε νὰ λογοτησετε. Δὲν ἐπιτρέπεται στὴν Ἰ. Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν νὰ μὴ ὑπάρχει τάξη στὸ σημεῖο αὐτό, ἀλλ' ἀσυδοσία. Τὰ οἰκονομικὰ ἐπίσης τῶν ἰ. ναῶν σας ὀφείλετε οἱ Προϊστάμενοι νὰ τὰ τηρῆτε μὲ τάξη καὶ ἐπιμέλεια. Νὰ ἐκπληρώνετε τίς ὑποχρεώσεις σας ἔναντι τῆς Ἰ. Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν τρίτων. Ἡ καλὴ καὶ χρηστὴ διαχείριση τοῦ χρήματος πρέπει νὰ μᾶς χαρακτηρίζει ὅλους μας. Καθὼς καὶ ἡ καλὴ συνεργασία μὲ τὰ λαϊκὰ μέλη τῶν Ἐκκλ. Συμβουλίων.

7. Κάθε ἐνορία θὰ πρέπει νὰ διαθέτει τὸ Ἐνοριακὸ τῆς Κέντρο. Ὅπου τέτοιο δὲν ὑπάρχει πρέπει ἀμέσως νὰ γίνεῖ μὲ κάθε θυσία. Δὲν

νοείται, ὑπὸ τὶς σημερινὲς συνθήκες, ἐνοριακὴ ἐργασία χωρὶς Πνευματικὸ Κέντρο. Γνωρίζω ὅτι πολλὲς ἐνορίες διαθέτουν τέτοιο κτίριο, ἄλλες ὁμως ὄχι. Προσεχῶς θὰ δώσω ὁδηγίες γιὰ τὴν ἀρτιότερη ὀργάνωση τῆς ἐνορίας τῆς μεγάλης ἀστικῆς πόλεως, ὅπως εἶναι ἡ Ἀθήνα. Τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι καίριας σημασίας καὶ θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθεῖ ριζικά. Θὰ συζητήσουμε τὸ πρόβλημα ἀπὸ κοινού καὶ θὰ βροῦμε τὶς κατάλληλες λύσεις. Πρέπει ἡ ἐνορία νὰ λειτουργήσῃ ὡς οἰκογένεια. Πρέπει σ' αὐτὴν κάθε μέλος νὰ ἔχει τὴ θέση του, νὰ ἀναγνωρίζεται, νὰ ἔχει λόγο, νὰ αἰσθάνεται οἰκειότητα. Καὶ πρέπει καὶ ἐγὼ νὰ ἐνημερωθῶ σὲ βάθος γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ στὶς ἐνορίες, γιὰ τὸ τί προσφέρει ἕκαστος ἐφημέριος, γιὰ τὸ τί πρέπει νὰ γίνῃ ὥστε νὰ ἐπιτευθοῦν οἱ στόχοι μας γιὰ μιὰ ἐνορία ὀργανωμένη καὶ ἀποδοτικὴ. Γι' αὐτὸ παρακαλῶ κάθε ἐνορία νὰ στείλῃ στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ μιὰ μικρὴ ἔκθεση μὲ τὶς δραστηριότητές της σὲ κάθε τομέα καὶ γιὰ τὸ τί κάνει ἕκαστος ἐφημέριος. Ἀργότερα θὰ ζητήσω τὴ γνώμη σας γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωση τῶν ἐνοριῶν μας. Ἀπὸ κοινού θὰ χαράξουμε τὸ νέο πλαίσιο λειτουργίας τῆς ἐνορίας. Ἔτσι θὰ ἀρχίσουμε ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ μας ἀναδιοργάνωση γιὰ νὰ πετύχουμε τοὺς πνευματικούς, ἱεραποστολικούς καὶ κοινωνικοὺς στόχους μας.

8. Ἡ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ εἶναι ἀχανὲς καὶ δυσδιοικήτη. Μέλημά μου εἶναι νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ στὶς ἐνορίες σας μὲ τὴν ἀξιοποίηση διαφόρων εὐκαιριῶν π.χ. πανηγύρεων, ἐκδηλώσεων κ.λπ. Ἐκεῖ θὰ σᾶς γνωρίσω ἀπὸ κοντὰ καὶ θὰ μάθω πῶς ἐργάζεσθε. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι κλεισμένος στὰ Γραφεῖα, παρὰ τὸ ὅτι μερικὲς φορὲς αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃται. Θέλω νὰ εἶμαι κοντὰ σας, κοντὰ στὸ λαὸ μας, κοντὰ στοὺς νέους μας. Ὡστε νὰ ἀφουγκράζομαι τὸν παλμὸ σας, νὰ ἀκούω τὴ γνώμη σας, τὰ παράπονά σας, τὰ προβλήματά σας. Μὴ διστάζετε νὰ μοῦ τὰ λέτε. Εἶμαι τώρα ὁ Πατέρας σας καὶ ἐνδιαφέρομαι νὰ εἴσθε κοντὰ μου εὐτυχεῖς, νὰ ἀγαπᾶτε τὴ δουλειά σας, νὰ ἀποδίδετε. Μοῦ ἀρέσει νὰ παρακολουθῶ τοὺς ἱερεῖς μου, νὰ κατευθύνω τὶς δραστηριότητές των, νὰ διορθῶν τυχὸν λάθη των, νὰ βοηθῶ στὴν ἐπιτυχία των. Μὴ μὲ θεωρήσετε ξένον ἢ τυπικὸν Προϊστάμενόν σας. Ὁ ρόλος μου δὲν εἶναι γραφειοκρατικός. Εἶμαι πνευματικὸς σας Πατέρας. Αὐτὸ σημαίνει νὰ εἶναι κανεῖς Ἐπίσκοπος. Καὶ θὰ ἐπιδιώξω

νὰ σᾶς ἀποδείξω ὅτι αὐτὰ ποὺ σᾶς γράφω ἐδῶ τὰ ἐννοῶ καὶ τὰ πιστεύω. Βοηθήστε με καὶ σεῖς μὲ τὸν τρόπο σας νὰ ἐπιτύχω στὴν ἀποστολή μου. Σᾶς τιμῶ καὶ σᾶς ἀγαπῶ ἀπὸ τὴν καρδιά μου. Καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι θέλω νὰ αἰσθάνεσθε ἄνεση καὶ εὐτυχία γι' αὐτὸ ποὺ κάνετε. Μόνον ἔτσι θὰ ἀποδίδετε. Καὶ μόνο ἔτσι θὰ διακαιοῦσθε νὰ καυχᾶσθε ἐν Κυρίῳ γιὰ τὶς ἐπιδόσεις σας.

9. Ὅποιος ἐκτιμᾷ αὐτὴ τὴν προσπάθεια ἃς βοηθήσει γιὰ τὴν ἐπιτυχία της. Ὁ κόσμος περιμένει πολλὰ ἀπὸ ἐμᾶς, ἀπὸ ἐμὲ καὶ ἀπὸ ἐσᾶς. Τὸ βλέπετε ἤδη καὶ τὸ διαπιστώνετε καὶ μόνοι σας. Θὰ ἀναμείνω τὴν ἐκδήλωση τοῦ ἐνδιαφέροντός σας. Ἀργότερα θὰ σᾶς ἀποστείλω καὶ ἄλλες Ἐγκυκλίους, ποὺ θὰ ἀναφέρονται σὲ πῶς συγκεκριμένα καὶ ἐπείγοντα προβλήματα. Πάντα ὁμως θὰ ἐπιδιώκω νὰ σᾶς βλέπω, νὰ σᾶς ἀκούω καὶ νὰ σᾶς συμβουλευόμαι. Κανένας ἀπὸ μόνος του δὲν εἶναι αὐτάρκης. Παρακαλῶ «συναγωνίσασθέ μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς». Ζητῶ τὶς προσευχὲς σας καὶ τὴν συμπαράστασή σας στὸ κοινὸ μας ἔργο τῆς διακονίας. Ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ πάντας τὴν χάρη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου μας.

Μὲ πατρικὴ ἀγάπη καὶ εὐχὲς

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ὁ Ἀθηνῶν Χριστόδουλος

Κοινοποιήσις:

1. Θεοφιλεστάτους Βοηθοὺς Ἐπισκόπους.
  2. Πανοσιολογιωτάτους Ἱεροκλήρυκας.
  3. Ὅσιωτάτους Καθηγουμένους καὶ Ὅσιωτάτους Καθηγουμένας τῶν ἱ. Μονῶν.
- Ἐνταῦθα.

BIBLIA ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

- * **Η ΕΝΟΡΙΑ ΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ**, φυλλάδιο (Μητροπ. Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου Ἱεροθέου).
- * **ΕΝΟΡΙΑ: Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΝ Τῷ ΜΕΣῶ ΗΜῶΝ** (Πρωτοπρ. Γεωργίου Μεταλληνού).
- * **Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ**: «ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας» (Πρωτοπρ. Γεωργίου Μεταλληνού).

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μνήμη τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τὴν 30ῆ Ἰουνίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐρτάζει τὴ Σύναξι τῶν Ἀγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμεων Δώδεκα Ἀποστόλων, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους — συμφώνως πρὸς παλαιὰ χειρόγραφα — ἀναφέρονται καὶ οἱ ἅγιοι Παῦλος, Μάρκος καὶ Λουκᾶς. Σὲ μερικοὺς κώδικες γίνεται λόγος καὶ γιὰ τὸν εὐρύτερο κύκλο τῶν Ἑβδομήκοντα Ἀποστόλων καὶ τῶν μαθητριῶν τοῦ Κυρίου. Τὰ «Δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ὁμιλοῦν γιὰ τοὺς 12 Ἀποστόλους. Κατὰ τὸν Συναξαριστὴ, «εἰ γὰρ καὶ μὴ ὁμοῦ πάντες κεκοίμηται, ἐν ἄλλῳ δὲ καὶ ἄλλῳ καιρῷ, ἀλλ' οὖν ἐορτάζουσα ἡ Ἐκκλησία δι' ὑπερβάλλουσιν τιμὴν τὴν τούτων μνήμην πάντων ὁμοῦ μνημονεύει». Εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ ἐορτασμὸς τῆς μνήμης ὄλων τῶν Ἀποστόλων τὴν ἰδίᾳ ἡμέρᾳ εἶχε ἐπικρατήσῃ στὴν Ἀνατολὴ τὸν 5ο ἢ 6ο αἰῶνα, ἐνῶ στὴ Δύσι δὲν ὑπάρχουν ἀσφαλεῖς ἐνδείξεις ὑπάρξεως τέτοιας ἐορτῆς.

Ἡ ἐορτὴ τῶν θεμελιωτῶν τοῦ χριστιανικοῦ οἰκοδομήματος φέρει εἰς τὸν νοῦν μας τὴ σημασία, τὴν ὁποία ἔχουν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Στὴν ζωὴ τους εἶναι ἐκδηλῆ ἡ «ἀπόδειξις τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς δυνάμεως» (Α' Κορ. β' 4). Αὐτοὶ οἱ δύσπιστοι' οἱ μικροὶ ἄνθρωποι, πὺ δὲ δυσκόλως ἐξέρχονται ἀπὸ τὸν στενὸ κύκλο τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεώς τους' οἱ δειλοί, πὺ ἐγκαταλείπουν τὸν Διδάσκαλό τους, τὸν προδίδουν μὲ ὄρκον καὶ κλείονται στὰ σπίτια τους γιὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων — αὐτοὶ ξαφνικὰ ἔγιναν λεοντόθυμοι, ἀντιμετώπισαν τὸν κόσμον ὀλόκληρον μὲ σαφῶς καθωρισμένους ἱεραποστολικοὺς σκοποὺς, βρέθηκαν στὶς πύδ ἀπομακρυσμένες ἐπαρχίες καὶ μεγαλουπόλεις τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ διέσπασαν τελείως τὸν νόμον τῆς ἀναζητήσεως τῆς ἀποκαταστάσεως σ' ἓνα τόπον καὶ τῆς συνδέσεως μὲ τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἐπάγγελμα. Δυναμωμένοι ἀπὸ τὸν Ἀναστάντα Κύριον καὶ ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα περιφρόνησαν τὰ θέλητρα τοῦ κόσμου καὶ τοῦ χρήματος καὶ περιήλθαν τὴν Οἰκουμένη «τεσσαράκοντα παρὰ μίαν» πολλὰς φορὰς λαμβάνοντες, ραβδιζόμενοι, λιθαζόμενοι, ναυαγούντες, «ὀδοιπορίας πολλάκις, κινδύνους λη-

στῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἐθνῶν. κινδύνους ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσῃ, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις. ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις. ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι» (Β' Κορ. ια' 24-27).

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ εἶναι μοναδικὸ στὴν παγκόσμιον ἱστορίαν. Ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι ἔκαμαν τὸ κήρυγμά τους ἀξιοπίστο μὲ τὶς προσωπικὰς τους θυσίας καὶ σχεδὸν ὅλοι ὑπέγραψαν μὲ τὸ αἷμα τους τὴ μαρτυρίαν ὅτι «οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία' οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς» (Πράξ. δ' 12). Ὁ Χριστιανισμὸς ἔτσι διεδόθη, ὅπως θὰ ἔλεγεν Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «δι' ἀνθρώπων ἀγραμμάτων, ἰδιωτῶν, ἀγλόπτων, ἀσήμων. πενήτων, οὐ πατρίδας ἐχόντων, οὐ περιουσίας χρημάτων, οὐ σώματος δύναμιν, οὐ δόξης περιφάνειαν, οὐ προγόνων λαμπρότητα, οὐ λόγων ἰσχύν, οὐ ρητορείας δεινότητα, οὐ τὴν ἀπὸ γνώσεως προστάσιαν, ἀλλὰ ἀλιέων, σκηνοποιῶν, ἑτερογλώσσων» (Migne Ἐ. Π. 48,82⁹ ἐξ.). Ὅπως προσθέτει ὁ ἴδιος, οἱ Ἀπόστολοι πολλὰς Ἐκκλησίας «πανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης ἠκοδόμησαν κατακοπτόμενοι, δεσμούμενοι. φυγαδεύόμενοι, μαστιγούμενοι, σφαττόμενοι. καιόμενοι, καταποντιζόμενοι» (Αὐτ.).

Σὲ ἄλλη περίστασι τόνισε ὁ ἴδιος ἱερός πατήρ: Οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὴν πίστι καὶ τὴν ἱεραποστολικὴν τους δράσιν ἀνεδείχθησαν «βασιλέων δυνατώτεροι... Ὁ Ρωμαίων βασιλεὺς οὐκ ἂν δύναιτο (δὲν θὰ μπορούσε) νομοθετεῖν Πέρσαις, οὐδὲ ὁ Περσῶν Ρωμαίους' οἱ δὲ Παλαιστῖνοι οὗτοι καὶ Πέρσαις καὶ Ρωμαίους καὶ Θραξὶ καὶ Σκύθαις καὶ Ἰνδοῖς καὶ μαύρῃ καὶ πάσῃ τῇ Οἰκουμένῃ νόμους ἔθηκον» (Migne Ἐ. Π. 55, 202-203), δηλ. τοὺς νόμους τῆς σωτηριώδους διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι λοιπὸν φανερὸν γιὰ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἡ Ἐκκλησία ὀνομάσθηκε «Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία», γιὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς πρέπει νὰ στηρίζεται πάντῳ στὴν «Ἀποστολικὴ Παράδοσι» καὶ γιὰ τὴν Ἰερωσύνην πρέπει μὲ τὴν «Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ» νὰ ἀνάγεται σ' αὐτοὺς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους.

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΗ

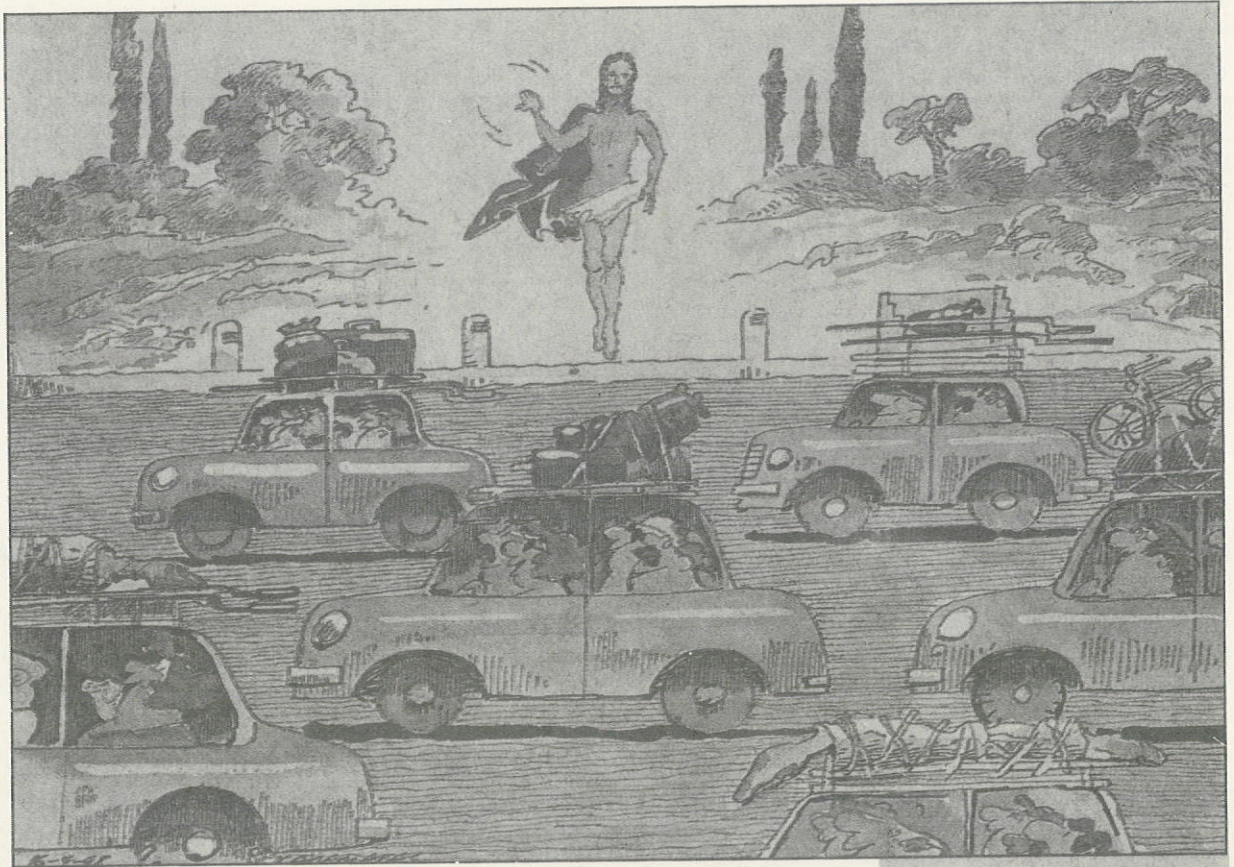
Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Μιὰ ἄλλη ἐκδοχή

Στὸν Ὁρθρο τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, μετὰ τὸ Μηνολόγιο, ὁ ἀναγνώστης ἐκπροσωπῶν ὄλους μας διαβάζει ὑποβλητικά: «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...». Διερωτῶμαι ὅμως κάθε φορὰ καὶ τέτοιου εἶδους ἐρωτήματα ἔθεσα καὶ στὸ περασμένο μου ἄρθρο: «ἀλήθεια, εἶδαμε τὴν Ἀνάσταση, συναντήσαμε τὸν Ἀναστάντα στὴ ζωὴ μας ἢ μήπως οἱ ὀφθαλμοὶ μας κρατοῦνται τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν»;

Χαρακτηριστικὰ παρουσιάζει αὐτὴ τὴν κατάσταση τὸ σκίτσο τοῦ Ἀντώνη Καλαμαρά ποῦ δημοσιεύτηκε στὴν «Καθημερινή» τὸ σαββατοκύριακο τοῦ Πάσχα (18-19 Ἀπριλίου). Θύμιζε μοντέρνα ἐκδοχή τῆς πορείας πρὸς Ἐμμαούς. Ὁ Ἀναστάς Κύριος στεκόταν στὴν ἄκρη τοῦ

δρόμου ἔχοντας ὑψώσει τὸ δεξί του χέρι κάνοντας ὠτοστόπ. Τὰ αὐτοκίνητα διερχόντουσαν σὲ μονόδρομη κίνηση βιαστικὰ γιὰ τὴν πασχαλινὴ ἔξοδο. Οἱ ἐπιβάτες «ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων» καὶ κανένας δὲν ἔδινε σημασία στὸν Ἰησοῦ, ποῦ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀδυνατοῦσε νὰ πλησιάσει καὶ νὰ συμπορευθεῖ, νὰ συνταξιδεύσει μαζί τους. Τὸν ἀγνοοῦσαν κανονικά, οὔτε κὰν ποῦ τὸν εἶχαν προσέξει, γιατί τὸ βλέμμα τους δὲν ἦταν «στραμμένο στοῦ Χριστοῦ τῆ μορφῆ», ἀλλὰ ἐκτεινόταν πρὸς τὰ μπροστά, πρὸς τὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ σ' ἓνα εἶδος ἐαρινῆς ἐπίθεσης ποῦ τὸ τέλος τῆς δὲν εἶναι πάντοτε νικηφόρο. Ἐκεῖνος ἐξῆλθε νικῶν καὶ κανεὶς δὲν βρισκόταν νὰ τὸν πάρει μαζί του γιὰ μιὰ σύγυρη νίκη.

Σκίτσο τοῦ ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΛΑΜΑΡΑ

Ἄλλα πράγματα σκεφτόμαστε, ἄλλα ζητήματα μᾶς ἀπασχολοῦν, μαγικά νούμερα μᾶς καθηλώνουν. Μέχρι τώρα ἦταν τὸ 2000, σήμερα μάθαμε ὅτι θὰ εἶναι τὸ 2001. Ψηφία καὶ γράμματα μπλέκονται σ' ἓνα μεθυστικὸ κοκταίηλ καὶ ψάχνουμε ὅταν ἀποκτήσουμε τὴ νηφαλιότητά μας νὰ ἀποκωδικοποιήσουμε τὰ συμπλέγματα καὶ τὰ τετραγράμματα... Αὐτὰ μιλοῦν γιὰ Εὐρώ, γιὰ Ἐργασία, γιὰ Ἐλπίδα, γιὰ Ἑλλάδα. Γιὰ τὸ τί μέλλει γενέσθαι.

Ἀλήθεια, τί μέλλει γενέσθαι; Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ξέρει. Ὅλα συζητοῦνται, ἀκόμα κι ὅταν ἐπιστρατεύσουμε μοντέλα ἀνάπτυξης, πλάνα ἐργασίας ἢ ἄλλου τύπου μελέτες πρόβλεψης ἀποτελεσμάτων. Αὐτὰ συμβαίνουν στὸ γενικὸ ἐπίπεδο πού πρέπει νὰ τὰ λάβει ὑπόψη του ὁ οἰοσδήποτε σχεδιασμός.

Τί μέλλει γενέσθαι;

Τί μέλλει ὅμως γενέσθαι σὲ προσωπικὸ ἐπίπεδο; Τί θὰ γινόταν τελικὰ στὴ ζωὴ μας ἂν σταματούσαμε τὸ αὐτοκίνητό μας (ὠτοστόπ) καὶ ἐπιβιβάσαμε τὸν Χριστὸ πὺ μᾶς εἶχε κάνει νόημα νὰ σταματήσουμε καὶ τὸν παίρναμε μαζί μας;

Τὸ πιὸ πιθανὸ θὰ ἦταν νὰ παρέμενε σιωπηλὸς καὶ νὰ μᾶς ἄφηνε νὰ συνεχίσουμε τὴ κυβέντα στὴν ὁποία μᾶς βρῆκε ὅταν ἀνέβηκε στὸ ὄχημα. Ἐτοι ἐμεῖς ἀνενόητοι θὰ ἐξακολουθούσαμε ν' ἀνταλλάσσουμε ἀπόψεις, νὰ ἐκθέτουμε τὰ σχέδια τῆς μελλοντικῆς μας διασκέδασης, ἢ καὶ νὰ διαπληκτιζόμαστε μὲ τοὺς ἄλλους ὀδηγοὺς πὺ προσπερνοῦν, πὺ τρέχουν ἀνεύθυνα κ.λπ. Ἡ χαρὰ τῆς πασχαλινῆς εὐωχίας μᾶς ἔχει προκαταλάβει καὶ μπορεῖ καὶ νὰ σιγοτραγουδάμε χωρὶς νὰ συνειδητοποιοῦμε τὸ νόημα: «μία εἶναι ἡ οὐσία, δὲν ὑπάρχει ἀθανασία».

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ μποροῦσε ὁ συνεπιβάτης μας νὰ παρέμβει καὶ νὰ μᾶς ἀπευθύνει τὸ ἐρώτημα «τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὐς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους...;» (Λουκ' κδ' 17' ἢ ὅλη διήγηση στοὺς στίχους 13-35). Δὲν ἦταν τὰ γεγονότα πὺ συνέβησαν στὰ Ἱεροσόλυμα πὺ συζητούσαμε οὔτε ἡμασταν σκυθρωποὶ γιὰ τὴ Σταύρωση καὶ ὅλα τὰ ἄλλα. Ἄσχετα πράγματα ἀπασχολοῦσαν ἐμᾶς πὺ κανονικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἡμαστε μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως ἀκούγοντας συνεχῶς γι' Αὐτὴν δύο χιλιάδες χρόνια τώρα. Συμπεριφερόμαστε σὰ νὰ μὴν εἶχαμε παρευρεθεῖ στὴν εὐλογία καὶ τὴν κλάση τοῦ ἄρτου τόσες

φορὲς! Τί νὰ κρατοῦσε ἄραγε τὰ μάτια μας ὥστε νὰ μὴ μποροῦμε νὰ Τὸν ἀναγνωρίσουμε; Νὰ συνειδητοποιήσουμε τὴν παρουσία Του; «Καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχει» (Πράξεις ιζ' 27-28), ὅπως εἶχε πεῖ στοὺς προγόνους μας Ἀθηναίους ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Καὶ ἐκεῖ ὁ λόγος ἦταν πάλι περὶ Ἀναστάσεως.

Ἐδῶ στὸ «γεγονός» πὺ ἀναφέρουμε, ἦταν ὁ ἴδιος παρὼν καὶ μποροῦσε νὰ μᾶς χαρίσει τὴν βεβαιότητα, νὰ μᾶς ἀνοίξει τὰ μάτια καὶ νὰ τὸν ἀναγνωρίσουμε ἔστω κι ἂν σὲ λίγο ἐξαφανιζόταν (γινόταν ἄφαντος) μπροστὰ στὰ μάτια μας. Ἐμεῖς θὰ κρατούσαμε τὰ σημάδια τῆς φανέρωσής Του, τὴν καύση τῆς καρδιάς μας, τὴν ἀνάγκη νὰ μεταδώσουμε στοὺς ἄλλους ὅσα συνέβηκαν στὸν δρόμο. Αὐτὸ θὰ ἀρκοῦσε πρὸς τὸ παρόν. Θὰ εἶχαμε τὴν βεβαιότητα τῆς εὐλογίας, τὴν ἴδια πὺ θὰ ἀκολουθοῦσε καὶ στὴν Ἀνάληψή Του (Λουκᾶ κδ' 50-51). Τὸ ἀπολυτικὸ τῆς ἑορτῆς μᾶς μιλάει γιὰ τὴ διαβεβαίωση αὐτῆ: «βεβαιωθέντων αὐτῶν (τῶν μαθητῶν) διὰ τῆς εὐλογίας, ὅτι σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ λυτρωτῆς τοῦ κόσμου».

Εἶναι κρίμα νὰ χάνουμε τόσες βεβαιότητες καὶ ν' ἀγνοοῦμε στὴν πράξη τόσα συνταρακτικὰ γεγονότα. Ἐνα σκίτσο παράδοξο γιὰ τὰ μέτρα μας μᾶς ἔδωσε σήμερα ἀφορμὴ νὰ μιλήσουμε καὶ πάλι γιὰ τὴν Ἀνάσταση ἀπὸ ἓνα διαφορετικὸ πρίσμα. Ὑπάρχουν πολλὲς ὀπτικὲς γωνίες γιὰ νὰ δοῦμε ἓνα γεγονός, ἀρκεῖ νὰ ἔχουμε αὐτὸ πὺ κάποιοι ὀνομάζουν «πρισματικὸ βλέμμα».

Χριστὸς Ἀνέστη, πατέρες καὶ ἀδελφοί!

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

- * **ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑ**, Ἐκκλησιασμός, Ἐξομολόγηση, θεία Κοινωνία. Φυλλάδιο (Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου).
- * **Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ** (Ἀρχμ. Χριστοφ. Σταυροπούλου).
- * **ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ**, ὅπως βιώνεται στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Φυλλάδιο (Βασ. Μουστάκη †).

**ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

565. Εἶναι δυνατὴ καὶ μὲ ποιῆς προϋποθέσεις ἡ τέλεση τῆς θείας λειτουργίας κατὰ τὸ ἀπόγευμα ἢ τὸ βράδυ τῶν Κυριακῶν, τῶν ἑορτῶν ἢ ἄλλων ἡμερῶν τοῦ ἔτους, ὅταν οἱ ποιμαντικὲς ἀνάγκες τὸ ἐπιβάλλουν; Ἐρώτηση π. Κ. Κ. καὶ Ν. Κ.).

Κατ' ἀρχὴν ἡ τέλεση τῆς θείας λειτουργίας δὲν εἶναι συνδεδεμένη πρὸς καμία ἀπὸ τὶς ἐπὶ μέρους χρονικὲς στιγμὲς ἢ περιόδους τοῦ εἰκοσιετραώρου. Κινεῖται ἐπάνω ἢ πέρα ἀπὸ αὐτές, τρόπον τινὰ μέσα στὴν ἄχρονη σφαῖρα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς ὁποίας δὲν εἶναι μόνο εἰκόνα καὶ σύμβολο, ἀλλὰ πραγματικὴ καὶ ἀληθινὴ παρουσία. Εἶναι ἐνδεικτικὸ ὅτι καμιά ἀπὸ τὶς εὐχὲς τῆς, σ' ὅλες τὶς παραλλαγὲς τῶν λειτουργικῶν τύπων τῆς οἰκουμένης, δὲν προσδιορίζει συγκεκριμένο χρονικὸ σημεῖο τελέσεώς τῆς, οὔτε στὶς εὐχὲς τῆς συνάξεως (ἀντιφώνων, εἰσόδου, τρισαγίου, εὐαγγελίου, ἔκτενουῦς, κατηχουμένων, πιστῶν), οὔτε στὶς καθ' αὐτὸ λειτουργικὲς εὐχὲς, τῆς ἀναφορᾶς καὶ τὶς πρὸ καὶ μετὰ εὐχὲς πού τὴν περιβάλλουν. Αὐτὸ γίνεται ἐμφανέστερο ἂν συγκρίνουμε τὴν πρώτη σειρά τῶν εὐχῶν μὲ τὶς παράλληλες εὐχὲς ἄλλων ἀκολουθιῶν καὶ συνάξεων, ὅπως τὶς εὐχὲς τοῦ λυχνικοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου, τῶν ὥρων, τοῦ ἀποδείπνου καὶ τοῦ μεσονυκτικοῦ, καθὼς καὶ μὲ τὶς εὐχὲς τῶν ἀρχαίων ἀσματικῶν ἀκολουθιῶν τῆς τριθέκτης καὶ τῆς παννυχίδας. Ὅλες αὐτὲς ἀναφέρονται σὲ συγκεκριμένα χρονικὰ σημεῖα τοῦ εἰκοσιετραώρου καὶ συνδυάζονται πρὸς σωτηριολογικὰ γεγονότα πού συνέβησαν κατ' αὐτά, ἀναφέροντας καὶ τὰ ἀνάλογα πρὸς τὶς ὥρες αὐτὲς αἰτήματά μας. Ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περίπτωση τῶν διακονικῶν, ὅπου στὴν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ σαφῶς προσδιορίζεται ὁ χρόνος τῆς τελέσεως («ἐωθινήν» — «ἐσπερινήν», «τὴν ἡμέραν» - «τὴν ἑσπέραν»), ἐνῶ στὴν θεία λειτουργία δὲν προσδιορίζεται («πληρῶσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ»). Ἐπίσης, ἐνῶ στὶς ἀκολουθίες τῶν ὥρων Γ', ΣΤ' καὶ Θ' γίνεται συγκεκριμένη ἀναφορὰ στὰ γεγονότα πού συνέβησαν κατ' αὐτὲς (ἐπιφοίτηση τοῦ ἁγίου Πνεύματος, σταύρωση, θάνατος τοῦ Κυρίου), στὴν θεία λειτουργία, ἐνῶ γίνεται μνεία τῶν γεγονότων αὐτῶν, δὲν συναρτῶνται πρὸς ἀντίστοιχες ὥρες τοῦ νυχθημέρου. Στὴν

ἱστορία δὲ τῶν δύο χιλιάδων ἐτῶν τῆς τελέσεως τῆς θείας εὐχαριστίας συναντῶνται ὅλες οἱ δυνατὲς παραλλαγὲς ὡς πρὸς τὸν χρόνο τελέσεως τοῦ μυστηρίου. «Ὁ χρόνος δὲν ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῆς θείας λειτουργίας, ἀλλὰ ἡ λειτουργία ἐπιβάλλεται ἐπὶ τοῦ χρόνου». Σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα καταλήγει μετὰ ἀπὸ ἐμπεριστατωμένη ἔρευνα καὶ μελέτη τοῦ θέματος σχέσεως θείας λειτουργίας καὶ χρόνου καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν ἀπαραίτητη ἱστορικὴ ἀναδρομὴ στὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ὁ π. Ἀλκιβιάδης Καλυβόπουλος στὴν διατριβή του «Χρόνος τελέσεως τῆς θείας λειτουργίας», Θεσσαλονίκη 1982, σελ. 218.

Ἦδη ὅμως ἀπὸ τὸν Δ' αἰῶνα ὁ χρόνος τελέσεως τῆς θείας λειτουργίας σταθεροποιήθηκε σὲ δύο βασικὰ χρονικὰ σημεῖα, χωρὶς νὰ παύσουν ποτὲ νὰ ὑπάρχουν κατὰ τόπους καὶ χρόνους ἢ καὶ νὰ συνυπάρχουν διάφορες παραλλαγὲς καὶ δυνατότητες. Οἱ ἐπιλογὲς τῆς ὥρας δὲν εἶναι τυχαῖες, ὄχι γιὰ τὸ θεολογικὸ νόημα πού δόθηκε ἐκ τῶν ὑστέρων γιὰ νὰ αἰτιολογήσει τὴν προτίμηση τῶν ὥρων αὐτῶν, ἀλλὰ γιατί ἐκφράζουν μιὰ σεβασμία παράδοση αἰῶνων, πού εἶναι τὸ γέννημα τῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς πνευματικῆς καὶ πρακτικῆς σοφίας τῆς Ἐκκλησίας. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ἡ τάξη πού βαθμηδὸν παγιώθηκε ὄχι μόνο δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα αὐθαίρετης ἐπιλογῆς, ἀλλὰ ἔκφραση πίστεως, καὶ γι' αὐτὸ συναρτάται πρὸς τὸ ὅλο σύστημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τῶν πιστῶν. Ὡς πνευματικὴ δὲ τράπεζα ἡ τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ ἡ αὐτονοήτως συνδεδεμένη μ' αὐτὴν κοινωνία, παρέμεινε συνδεδεμένη, ὅπως κατὰ τὸν μυστικὸ δείπνο καὶ κατὰ τὶς εὐχαριστιακὲς συνάξεις τῶν πρώτων χριστιανῶν, μὲ τὴν ὑλικὴ τράπεζα. Ἡ διαφορὰ συνίσταται, στὸ ὅτι γιὰ λόγους εὐλαβείας ἢ πνευματικῆ βρώση καὶ πόση προηγεῖται τῆς ὑλικῆς καὶ ἡ δευτέρα αὐτὴ τράπεζα δὲν εἶναι πιά κοινὴ, ὅπως στὶς «ἀγάπες» τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, οὔτε παρατίθεται στὸν ναό, ἀλλὰ στὰ ἰδιωτικά μας σπίτια. Γιὰ λόγους ἐπίσης εὐλαβείας, ἡ τέλεση τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ ἐπομένως καὶ ἡ κατ' αὐτὴν κοινωνία, ἤδη ἀπὸ τὸν Δ' αἰῶνα ἂν μὴ καὶ ἐνωρίτερα, εἶχε ὡς προϋπόθεση τὴν λεγομένη «εὐχαριστιακὴ νηστεία», δηλαδὴ τὴν πλήρη ἀποχὴ τρο-

ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ*

Τοῦ πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Γερβασίου Ἱ. Ραπτοπούλου, Ἱεροκήρυκος

Καὶ τώρα, ὥρα νὰ πᾶμε στὸν Ἔβρο

Ἐκεῖ στὶς Καστανιὲς τοῦ Ἐβρου. Στὰ γύρω χωριά. Στὴν Ὁρεσιάδα. Στὶς γυναῖκες τοῦ Ἐβρου μὲ τὸν ἔντονο πατριωτικὸ παλμό, ποὺ δονεῖ τὶς καρδιές τους. Οἱ ἐπανειλημμένες ἀπειλὲς τῆς Τουρκίας δὲν τὶς ἄφησαν ἀδιάφορες. Οὔτε τὶς φόβισαν. Ἀντίθετα, δραστηριοποιήθηκαν ἀποφασιστικά.

Καὶ τί ἔκαναν; Πῆραν καὶ γυμνάζονταν στὴ χρήση τῶν ὄπλων. Στὴ σκοποβολή. Γιὰ νὰ ἀντιδράσουν σὲ περίπτωσι ἀνάγκης καὶ νὰ σώσουν τὸν ἄμαχο πληθυσμό.

Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς γυναῖκες τῶν Καστανιῶν τοῦ Ἐβρου εἶπε: «Ἐμεῖς εἴμαστε γεννημένες καὶ γαλουχημένες, γιὰ νὰ ἐπιστρέψουμε κάποτε στὴν Ἀδριανούπολη καὶ στὸ Κάραγατς, ἔστω κι ἂν δώσουμε τὴ ζωὴ μας. Αὐτὸ δὲν εἶναι ὄνειρο. Εἶναι ἓνα πιστεύω μας. Μὲ τὴν ἐκπαίδευσή νιώθεις ἀσφαλῆς. Γιατὶ ξέρεις τί θὰ κάνεις μὲ τὸ πρῶτο “μπάμ”. Ἐδῶ δὲν ἔχουμε τὴν πολυτέλεια τῆς προετοιμασίας. Ὁ

ἐχθρὸς εἶναι σὲ ἀπόστασι ἀναπνοῆς. Πρέπει νὰ ξέρομε τὰ πάντα.

»Τὸ ἂν γνωρίζουν οἱ “μέσα” τί κάνουμε ἔμεῖς ἐδῶ, διόλου δὲν μᾶς νοιάζει. Καλύτερα νὰ ξέροντε ὅτι κι ἔμεῖς, οἱ σύγχρονες Ἑλληνίδες τῶν συνόρων, εἴμαστε πάντα ἔτοιμες καὶ πάντα μὲ τὴ φράση στὴν ψυχὴ καὶ στὰ χεῖλη: “ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰς”. Δὲν θέλουμε νὰ ἀνοίξει μύτη. Εἴμαστε μανάδες κι αὐτὸ λέει πολλά. Προσευχόμαστε γιὰ τὴν εἰρήνη. Ἀλλὰ ἂν ἔμεῖς σεβόμαστε καὶ ὁ γείτονας μᾶς ἐχθρευεταὶ καὶ συνεχῶς μᾶς ἀπειλεῖ, τότε πρέπει νὰ εἴμαστε ἔτοιμες νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουμε.

»Στὰ πάντα συμμετέχει σήμερα ἡ γυναῖκα. Κι ἔμεῖς στὸ χῶρο ποὺ βρισκόμαστε δὲν ἀρκούμεθα μόνο νὰ καλλιεργοῦμε σπαρτά, νὰ φτιάχνουμε σκούπες καὶ νὰ ἀνατρέφουμε παιδιά. Πρέπει νὰ ξέρομε νὰ ὑπερασπιστοῦμε τὰ χῶματά μας, τὰ παιδιά μας, τοὺς γέρους γονεῖς μας καὶ τὴν πατρίδα μας. Ἀθόρυβα καὶ μὲ παλμὸ ζωῆς ἐτοιμαζόμαστε γιὰ πᾶν ἐνδεχόμενο. Καὶ ἡ Κοσμοσώτῃρα ἡ Παναγία, ἡ

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 150 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

φῆς καὶ ποτοῦ ἀπὸ τοῦ δειπνοῦ ἢ ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου τῆς προηγούμενης ἡμέρας. «Ὡστε ἅγια θυσιαστηρίου, εἰ μὴ ἀπὸ νησιτικῶν ἀνθρώπων, μὴ ἐπιτελεῖσθαι» (κανὼν μὴ' Καρθαγένης καὶ κθ' Πενθέκτης). Κατὰ τὴν τάξη αὐτῆ, ὅταν ἡ ἡμέρα εἶναι νηστιμὸς καὶ ἡ τράπεζα εἶναι μία, ἡ θεία λειτουργία τελεῖται πρὶν ἀπὸ αὐτὴν, δηλαδή μετὰ τὴν ἐνάτη ὥρα τῆς ἡμέρας (3η μ.μ. μὲ τὸ σύγχρονό μας ὥρολόγι). Ὅταν ἡ ἡμέρα εἶναι ἑορτάσιμος, ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει μὴ νηστιμὸς, τότε ἡ θεία λειτουργία τελεῖται πρὸ τοῦ γεύματος, δηλαδή μετὰ τὴν τρίτη καὶ ἕκτης ὥρας τῆς ἡμέρας (9ης π.μ. μέχρι 12ης μεσημβρινῆς, κατὰ τὸ ὥρολόγιό μας, περίπου). Ἡ τρίτη μὲ ἕκτη ὥρα τῆς ἡμέρας τελικὰ καθιερώθηκε ὡς ὁ πιὸ πρόσφορος γιὰ τὴν τέλεση τῆς θείας λειτουργίας χρόνος καὶ θεολογικὰ δικαιώθηκε ὡς ὁ μόνος κατάλληλος, ἀφοῦ ἡ τέλεσή της προϋποθέτει τὴν κατὰ τὴν τρίτη ὥρα ἀπόδο τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστής. Νεότερα μάλιστα βυζαντινὰ κείμενα κακί-

ζουν τοὺς λατίνους, γιατί λειτουργοῦσαν πρὸ τῆς τρίτης ὥρας, «ἐκ πρωΐας... καὶ οὐ κατὰ τὴν νενομισμένην τῆς καθόδου τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὥραν». Παρὰ ταῦτα τὸ μοναχικὸ Τυπικὸ τοῦ ἁγίου Σάβα προβλέπει τὴν τέλεση τῆς θείας λειτουργίας καὶ ἐνωρίτερον τῆς τρίτης ὥρας, ὅταν προηγεῖται ἀγρυπνία, «διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας», κατὰ τὶς Κυριακὰς καὶ κατὰ τὶς μεγάλες ἑορτές. Ἔτσι συστέλλεται καὶ ὁ χρόνος τῆς εὐχαριστιακῆς νηστείας, ποὺ γίνεται μεγαλύτερος κατὰ τὶς ἡμέρες τῶν νηστειῶν, μικρότερος κατὰ τὶς ἡμέρες τῶν ἑορτῶν, ποὺ ἔχουν ἀγρυπνία, καὶ ἐνδιάμεσος κατὰ τὶς λοιπὲς μὴ ἑορτάσιμες ἡμέρες τοῦ ἔτους. Πρόκειται γιὰ ἓνα πολὺ σοφὰ διοργανωμένο σύστημα, κατὰ τὸ ὅποιο ὁ χρόνος τῆς τελέσεως τῆς θείας λειτουργίας καὶ ἡ κατ' αὐτὴν κοινωνία καὶ τὸ μῆκος τῆς εὐχαριστιακῆς νηστείας συντονίζονται πρὸς τὸ θέμα τῆς ἡμέρας καὶ τὸν ἑορτάσιμο, μὴ ἑορτάσιμο ἢ πένθιμο χαρακτῆρα της.

(Συνεχίζεται)

προστάτιδα του Έβρου, ἄς μὴ τὸ δώσει. Ἄλλὰ κι αὐτὸ εἶναι ἓνα χρέος μας. Εἴμαστε ἀκρίτες!».

* * *

Ἄλλὰ μακρύνουμε πολὺ τὸ λόγο. Ἐπρεπε ὁμως. Δὲν γινόταν ἄλλιῶς. Τὸ κάναμε γιὰ τοὺς θρησκευτικούς, «μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά», καὶ τοὺς ιδεολογικοὺς ἀντιρρησίες συνειδήσεως. Γι' αὐτοὺς τὸ κάναμε αὐτό. Γι' αὐτοὺς μακρύνουμε τὸ λόγο. Καὶ γιατί;

Γιὰ νὰ ξυπνήσει μέσα τους ἡ ἐθνικὴ συνείδηση. Γιατὶ ἐδῶ γεννήθηκαν κι αὐτοί. Ἐδῶ, σ' αὐτὴ τὴ χώρα. Στὴν πατρίδα μας. Στὴν Ἑλλάδα. Ἐδῶ γεννήθηκαν κι ἐδῶ ἔμαθαν τὰ πρῶτα γράμματα. Ἐδῶ κι αὐτοὶ γαλουχήθηκαν. Καὶ μὲ τὰ δύο ἰδανικά, πὺ γαλουχοῦνται ὅλοι οἱ Ἕλληνες. Μὲ τὴν ἀγάπη στὴν πατρίδα καὶ στὴν Ὁρθοδοξία.

Ὡσπου ὕστερα ἦρθε ὁ λίβας τῆς αἰρέσεως γιὰ τοὺς θρησκευτικούς ἀντιρρησίες συνειδήσεως καὶ τοὺς μάρανε καὶ τοὺς ἔκαψε τὰ δυὸ αὐτὰ ἐθνικὰ ἰδανικά. Γιατὶ ἡ αἴρεση τοῦ Χιλιασμοῦ ἐκεῖ στοχεύει. Νὰ ξεριζώσει ἀπὸ τὴν καρδιά τὴν πίστη, τὴν ὀρθόδοξη πίστη, καὶ τὸ πατριωτικὸ αἶσθημα. Καὶ τὸ πέτυχε στοὺς «μάρτυρες». Οὔτε τὴν ὀρθόδοξη πίστη πιά ἔχουν οὔτε καὶ τὴν ἀγάπη στὴν πατρίδα. Ἐχθρεύονται καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο. Ἐχθρεύονται καὶ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὴν πατρίδα μας.

Ὡσπου ὕστερα φύσηξε καὶ ὁ ἄλλος ὁ λίβας, πὺ μάρανε καὶ ξέρανε κι αὐτὸς τὴν ἀγάπη στὴν πατρίδα μας στοὺς ἄλλους ἀντιρρησίες συνειδήσεως. Στοὺς λεγόμενους ιδεολογικούς. Ὁ λίβας τῶν ιδεῶν. Ὁ λίβας μὲ τὶς ἀντεθνικὲς θεωρίες. Ὁ λίβας, πὺ παραλύει τὰ χέρια τους καὶ τὰ πόδια τους καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ τρέξουν στὸ μέτωπο καὶ νὰ ὑπερασπιστοῦν τὴν πατρίδα σὲ ὦρα κινδύνου.

Μακρύνουμε, λοιπόν, τὸ λόγο μὲ τὴν ἐλπίδα μήπως καὶ οἱ πατριώτισσες Ἑλληνίδες, πὺ ἀναδείχτηκαν μέσα στοὺς πολέμους τῆς φυλῆς μας καπετάνισσες καὶ κάτι περισσότερο ἀπὸ ἡρώιδες, τοὺς προβληματίσουν καὶ ἀπαρνηθοῦν τὶς ἀντεθνικὲς καὶ ἀντιορθόδοξες ιδέες τους.

Γιατὶ ποιὸς ἄνδρας πὺ ζεῖ σ' αὐτὴ τὴ χώρα πὺ λέγεται ΕΛΛΑΔΑ καὶ διαβάζει γι'

αὐτὲς τὶς ἡρώιδες Ἑλληνίδες δὲν θὰ φιλοτιμεῖτο νὰ ἐξεγερθεῖ καὶ νὰ πολεμήσει τὸν ὄποιο ἐχθρὸ πὺ θὰ ἤθελε νὰ προσβάλλει τὴ δοξασμένη αὐτὴ χώρα; Ποιὸς; Ποιὸς Ἕλληνας; Ποιὸς ξένος;

Θὰ φιλοτιμηθοῦν, λοιπόν, καὶ οἱ θρησκευτικοὶ καὶ ιδεολογικοὶ αὐτοὶ ἀντιρρησίες συνειδήσεως νὰ ἀποβάλουν τὰ ἀντεθνικὰ καὶ ἀντιορθόδοξα φρονήματά τους καὶ νὰ δώσουν κι αὐτοί, ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες, τὸ ἀποφασιστικὸ παρὼν γιὰ τὴν ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς πατρίδος μας;

Τουλάχιστον σεῖς οἱ γυναῖκες τους;

Σεῖς, γυναῖκες, σύζυγοι, ἀδελφές καὶ θυγατέρες τῶν θρησκευτικῶν καὶ ιδεολογικῶν ἀντιρρησιῶν συνειδήσεως φιλοτιμηθεῖτε νὰ βαδίσετε στὰ ἴχνη τῶν ἡρωίδων Ἑλληνίδων γυναικῶν καὶ φιλοδοξήστε νὰ γίνετε νέες Σπαρτιάτισσες, Σουλιώτισσες, Νησιώτισσες, Μακεδονίτισσες, Θρακιώτισσες, σὰν αὐτὲς πὺ ἀναφέραμε. Γιὰ τὸ Γένος μας, σύζυγοι «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά». Γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία μας, ἀδελφές καὶ θυγατέρες τῶν «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά», γίνεται σεῖς ἄνδρες καὶ προχωρήστε γενναῖα καὶ ἀποφασιστικὰ στὸ ἱερὸ χρέος πρὸς τὴν πατρίδα μας καὶ τὴν Ὁρθοδοξία μας.

Τὸ ξαναλέω καὶ τελειώνω. Γι' αὐτὸ μάκρυνα τὸ λόγο μου. Γι' αὐτοὺς τοὺς ἄνδρες πὺ ἀρνοῦνται πεισματικὰ νὰ ὑπερασπιστοῦν τὴν πατρίδα μας. Γι' αὐτὸ τοὺς θρησκευτικούς καὶ τοὺς ιδεολογικοὺς ἀντιρρησίες συνειδήσεως. Κι ὕστερα γιὰ τὶς γυναῖκες τους, τὶς ἀδελφές τους, τὶς θυγατέρες τους. Νὰ φανοῦν τουλάχιστον αὐτὲς ἄνδρες καὶ νὰ γράφουν αὐτὲς ἐποποιίες, σὰν αὐτὲς πὺ ἔγραψαν οἱ Ἑλληνίδες ἡρώιδες πὺ ἀναφέραμε. Ἐποποιίες γιὰ τὸ Γένος μας.

(Τέλος)

Ἄν θέλεις νὰ ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ ραδιοκύματα, ἐνίσχυσε τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς, τὸν 89,4 FM STEREO. Ἀριθμὸς λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς: 146/558090-03.

ΙΕΡΩΣΥΝΗ: Τιμὴ καὶ εὐθύνη*

Τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ

9. «Ποικίλος καὶ παντοδαπός»

Χωρὶς, ἐπομένως, συμβιβασμοὺς καὶ ἀπαράδεκτους «λαϊκισμοὺς» ὁ Ὁρθόδοξος ἱερεὺς στέκεται δίπλα στὸ ποίμνιό του. Μὲ συγκαταβάση, μὲ μακροθυμία, μὲ πρόθυμη ἀγάπη. Ἀποβλέποντας ὄχι πῶς θὰ «περάσει» καλὰ, ἀλλὰ πῶς θὰ ἀναδειχθεῖ καλὸς οἰκονόμος τῆς Θ. Χάριτος. Ἄξιος ἐργάτης τοῦ ταλάντου του. Ἐὰν οἱ περιστάσεις, ἡ ἐποχή, τὸ ποιὸν τῶν ἀνθρώπων του, ἀπαιτήσουν «συμβιβασμοὺς» καὶ «ἐλιγμοὺς» στὴν πνευματικὴ του δράση, δὲν θὰ μείνει ἀπαθής, ὀλόρθο καὶ ἀγέρωχο κυπαρίσσι. Θὰ «ταπεινωθεῖ» (τρόπος τοῦ λέγειν), θὰ συμβιβασθεῖ καὶ θὰ ἐλιχθεῖ, ἀλλ' ὄχι κατὰ τὸ δοκοῦν, ὅπως ἐκεῖνος νομίζει. Ἦ στὸ ὄνομα τῆς «οἰκονομίας». Ἦ μὲ βάση, μὲ ὁδηγό, τὸ παλαιὸ καὶ πάντα νέο ρητό: ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα... Ὅχι! Ἀλλὰ θὰ συμβιβασθεῖ ὅπως «συμβιβάσθηκε» καὶ ὅπως «ἐλίχθηκε» ὁ μέγας καὶ ἀνεπανάληπτος Δάσκαλός μας, ὁ ἀπ. Παῦλος.

Ὁ ἀπ. Παῦλος, ποὺ ἐποίμαινε ὅλη τὴν οἰκουμένη, θὰ μᾶς διδάξει τὸν πρῶτο σωστὸ τρόπο «συμβιβασμοῦ». Ἐκεῖνος, ὁ πρῶτος μετὰ τὸν ἕνα, ποὺ ἔγραψε στοὺς Κορινθίους: «καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω» τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω» τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεῶ, ἀλλ' ἔννομος Χριστῶ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους» ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω» τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω» (Α' Κορ. 9, 20-22). «Ποικίλον αὐτὸν εἶναι δεῖ· ποικίλον δὲ λέγω, οὐχ ὑπουλον, οὐ κόλακα, οὐχ ὑποκριτὴν, ἀλλὰ πολλῆς μὲν ἐλευθερίας καὶ παρηρησίας ἀνάμεστον, εἰδότα δὲ καὶ συγκατιέναι χρῆσίμως, ὅταν ἡ τῶν πραγμάτων ὑπόθεσις τοῦτο ἀπαιτῆ καὶ χρῆστον εἶναι ὁμοῦ καὶ αὐστηρόν»¹⁰, ἐρμηνεύει ὁ ἱ. Χρυσόστομος.

Μὲ τέτοια προοπτικὴ θὰ ἐργασθεῖ ἀσφαλῶς ὁ Ὁρθόδοξος ποιμένας. Μὲ ὁδηγὸ ἀλάθητο τὴν ἁμωμὴ καὶ τέλεια πίστις του καὶ τὴν ποιμαντικὴ παράδοση αἰώνων καὶ προπάντων προσβλέποντας σταθερὰ στὸν Ἀρχηγὸ τῆς πίστεως καὶ τελειωτῆ

Ἰησοῦ θὰ ξεπεράσει τὰ ἐμπόδια. Τοὺς κύκλωτες τῶν παθῶν καὶ τὴ μαγευτικὴ Κίρκη τοῦ ὑλιστικοῦ καὶ φιλήδονου πνεύματος τῆς ἐποχῆς μας.

Βέβαια, μία ἀντιπνευματικὴ ἐποχή, ὅπως ἡ δική μας, δὲν συμβάλλει στὴν εὐδόωση τοῦ πρὸ πνευματικοῦ ἔργου, ποὺ εἶναι ἡ Ἱερωσύνη. Ἄνθρωποι μιᾶς ἐποχῆς ποὺ ἀπεχθάνεται κάθε μορφὴ ἡγεσίας καὶ αὐθεντίας, εὐκόλα δὲν θὰ κύπτουν τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως. Ἡ τεράστια, ἐπίσης, ἀνάπτυξη τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων καὶ ἡ εὐκόλη μετάδοση μέρους αὐτῶν στοὺς πολλοὺς θὰ γερμίζουν μὲ οἴηση τὸ πνεῦμα καὶ θὰ ἐμποδίζουν τὴν εἴσοδο τῆς ἀπλῆς θεϊκῆς γνώσεως.

Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ δὲν μᾶς ἀπογοητεύουν. Διότι ἡ ψυχὴ δὲν θὰ παύσει νὰ διψᾷ τὴν ἀληθινὴ γνώση. Διότι τὰ ἀναριθμητὰ, τὰ ἀτελείωτα προβλήματα τῆς ζωῆς, οἱ ἀναπόφευκτες ἀντιξοότητες, οἱ ἀσθένειες καὶ ὁ θάνατος, ἀκούσια θὰ ταπεινώσουν τὸν ἄνθρωπο. Διότι τὰ ξυλοκέρατα τῶν ἡδονῶν θ' αὐξάνουν τὴν πνευματικὴν πείνα. Καὶ τότε, ποῦ ἄλλοῦ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας θὰ βροῦν τὴν ἀληθινὴν γνώση, τὸν ψυχικὸν στηριγμό, τὸν ἄρτο τῆς ζωῆς; Μόνο στὸν στύλο καὶ στὸ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας, τὴν Ἐκκλησίαν, μὲ τὸ ἀτίμητο βάλσαμο τῆς παρηγορίας καὶ μὲ τὸν Ἄρτον τῆς Ζωῆς· «τὸν Ἄρτον τοῦ Θεοῦ τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνοντα καὶ ζωὴν διδόντα τῷ κόσμῳ» (Ἰω. 6,33).

(Τέλος)

10. Ἱ. Χρυσόστομος, Περὶ Ἱερωσύνης ΣΤ', 425 Β, ΑΑΠ 6.

**ΧΑΡΙΣΤΕ ΣΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΑΓΑΠΑΤΕ ΚΑΙ
ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ**

Γιὰ πληροφορίες καὶ παραγγελίες βιβλίων ἀπευθύνεσθε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιίου 1 – 115 21
Ἀθήνα. Τηλ. (01) 72 28 008.

Fax (01) 72 38 149 (Κεντρικὴ διέθεση).

Βιβλιοπωλεῖα: Δραγατσανίου 2 (πλ. Κλαυθμώνος)
Ἀθήνα. Τηλ. (01) 33 10 977, 32 28 637 (καὶ Fax).
Ἐθν. Ἀμύνης 9α καὶ Τσιμισκῆ – Θεσ/νίκη. Τηλ.
(031) 275 126. Fax 278 559.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 151 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ: ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ*

Τού Πρεσβ. π. Γερασίμου Ζαμπέλη

Ἀγγίζοντας τὸ «μέγα» θέμα - δράμα τῶν ναρκωτικῶν, ἀγγίζεις τὴν ἴδια τὴν ζωὴ στὴν πιδ αἰμάτινη μαρτυρικὴ τῆς πορείας. Ζεῖς τὴν φρίκη τοῦ «ἀργοῦ θανάτου», ὅπως αὐτὸς διαποτίζει τὸ νευρῶδες νεανικὸ κορμί· ὅπως διαχέεται στὰ νεανικὰ αἰμοφόρα ἀγγεῖα καὶ μολύνει τὸ σῶμα, σκορπιζοντας τὸν θάνατο, μέσα ἀπὸ μία ἀνεξέλεγκτη πορεία μαρτυρίου· ἠθικῆς καὶ σωματικῆς ἐρείπωσης. Ἐνὸς ἀδιέδοξου παραλογισμοῦ, ποῦ ἀσυγκράτητος καὶ ἀσύδοτος τσακίζει τὰ νεῦρα ἀντοχῆς· ἀποδυναμώνει τὴ νεανικὴ καρδιά· στραγγίζει τὴ νεανικὴ ψυχὴ. Καταστρέφει ὀλοκληρωτικὰ ὄχι μονάχα τὴν φρεσκάδα καὶ τὸν δυναμισμό τοῦ σώματος ἐνὸς νέου. Ἀλλὰ διαστρέφει τὴ λογικὴ· φθείρει τὴν συνείδηση· ἐρεπώνει τὸ σῶμα· τὸ αἰχμαλωτίζει στὶς ἀναρχες καὶ ἀσύδοτες διαθέσεις κάποιων ἐπιτήδειων «ἐμπόρων» τῆς νεανικῆς εὐπιστίας. Ἔτσι ἐγκλωβίζει τὸ νέο σὲ περίεργα φθοροποιὰ χαρακώματα. Χαρακώματα βασανιστικοῦ θανάτου. Τὸν σπρώχνει, βίαια καὶ ἀπαράδεκτα, πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα, ὅσο εὐτελῆ ἢ ἀτελῆ καὶ ἂν εἶναι, τοῦ κόσμου. Μέσα στὴν τυραννία τοῦ ὑπόκοσμου. Ἐκεῖ ὅπου κυριαρχικὰ ἐξουσιάζει ὁ παραλογισμὸς καὶ ὁ θάνατος.

Σὲ ἀποκαλυπτικὸ ρεπορτάζ γνωστῆς Ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος θὰ διαβάσουμε: «12.000 μαθητὲς στὰ ναρκωτικὰ».

Τὸ χαρτζιλίκι ποῦ συνηθίζουν νὰ παίρνουν οἱ μαθητὲς ἀπὸ τοὺς γονεῖς τους, δὲν πάει πάντα σὲ «ἀγνὲς» καὶ «ἀθῶες» ἀνάγκες τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Συχνὰ - πυκνὰ μάλιστα μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει μιᾶς πρώτης τάξεως «εὐκαιρία» γιὰ νὰ γνωρίσουν οἱ μαθητὲς τὸν «ἐρεβῶδη» κόσμον τῶν ναρκωτικῶν...».

Ὅταν μιλάμε γιὰ τὰ «ναρκωτικὰ» δὲν ἐννοοῦμε μονάχα τὶς οὐσίες ποῦ διακινοῦνται στὸ κοινωνικὸ μας παζάρι παράνομα καὶ καταστρέφουν τὸν ἀντιστασιακὸ μηχανισμό τοῦ ἀνθρώπινου σώματος, φθείροντας σταθερὰ τὰ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ νεῦρα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἔννοια «ναρκωτικὰ» περικλείει μέσα τῆς ἑνὸς ὀλόκληρο κόσμον φθορᾶς καὶ θανάτου. Ποῦ ἔπουλα κινεῖται δίπλα μας· μεθοδικὰ αἰχ-

μαλωτίζει ψυχὲς καὶ σώματα, ἀχρηστεύοντας κάθε ζωηφόρα δύναμη τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐννοοῦμε ἕναν περίεργο κόσμον παρανομίας ποῦ, ἀθέατος ἢ θεατός, γυροφέρει τὶς ἐρημες κοινωνικὲς γωνιὲς ἢ τὰ πολυσύχναστα κέντρα διασκέδασης τῆς νεολαίας, ἀνοίγοντας τὶς στρόφιγγες τῆς ἀσυδοσίας, μέσα ἀπὸ μία ἱεροτελεστία φρίκης· ἀπὸ μία διαδικασία ἐξασθένισης καὶ ἐρείπωσης τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, γιὰ νὰ ποτίσει στὴ συνέχεια μὲ τὸ ὑδροκύανιο τοῦ θανάτου τοὺς νέους τῆς πατρίδος μας· τὰ παιδιὰ μας.

Θυμηθῆτε μία πρόσφατη ἐρευνα: «Ἡ καφετέρια ρουφάει τοὺς νέους μας... Ἀκολουθοῦν τὰ μπαράκια καὶ ἡ T.V...». Καὶ πιδ πρόσφατα καταγράφηκε: «Στέκια - παγίδες γιὰ τὴ νεολαία». Μέσα στὰ στέκια ψυχαγωγίας καὶ διασκέδασης ποῦ προτιμοῦν οἱ νέοι, ἐλλοχεύουν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς «πειρασμούς», ποῦ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσουν σὲ λάθος δρόμο καὶ «μονοπάτια» ἐπικίνδυνα».

Ἐννοοῦμε ἕναν ἀλλόκοτον καὶ ἀλλόφρονον κόσμον, ὁ ὁποῖος «λειτουργεῖ» ἀποστραγγευτικὰ μέσα στὸ κοινωνικὸ μας σῶμα. Εἰσβάλλει ὑποκριτικὰ· κινεῖται λαθρόβια· δικτυώνεται ἀθόρυβα. Ἐργάζεται, ὅπως ἡ ἀράχνη. Καιροφυλακεῖ, σὺν τὸν χαμελαίοντα. Διαθέτει ἀπίθανα ἀποθέματα ὑπομονῆς καὶ εἶναι προικισμένος μὲ τεράστιες δυνάμεις ἀντοχῆς, γιὰ τὸ διαβρωτικὸ αὐτὸ ἔργο. Περνάει ἀνάμεσα σὲ συντροφίες ἢ δίπλα σὲ ἀπομονωμένους ἀνθρώπους, κυρίως νέους. Ἐξακτινώνοντας σὲ κάθε κατεύθυνση τὴν πρόκλησή του. Προσπαθεῖ νὰ συντονισθεῖ στὴν συχνότητα τῆς ἀγωνίας, τῆς ἀνησυχίας ἢ τῆς προσωπικῆς περιπέτειας τοῦ συγκεκριμένου ἀνθρώπου. Ἀντιλαμβάνεται κάποια στιγμή τὸν πόνο τῆς ψυχῆς του. Καὶ ξεκινάει τὴν ἐπίθεση τῆς διάλυσης. Ἐπίθεση σκληρῆ, τυφλῆ καὶ ἀδίστακτη. Περιμένει καὶ ἐπιμένει νὰ βρεθεῖ ὁ κατάλληλος χρόνος, γιὰ νὰ μὴ πάει χαμένος ὁ ἀγῶνας του. Ἔτσι ἡ ἐπίθεση τῆς αἰχμαλωσίας ἀρχίζει. Τὸ «χτύπημα» ἔρχεται στὴν πιδ κρίσιμη ὥρα καὶ ἀκουμπᾷ στὸ πιδ εὐαίσθητον σημεῖον.

Ἀγγίζει τὴν καρδιά τῆς ἀγωνίας τοῦ ἀνθρώπου. Προσφέρεται τὸ δηλητήριον τοῦ «ἀργοῦ θανάτου», σὺν τὸ μοναδικὸ ζωηφόρον φάρμακον, ποῦ θὰ ἀνοίξει τὴν πόρτα τῆς ἐξόδου καὶ θὰ λυτρώσει τὸ νέο ἀπὸ τὰ πνιγηρὰ ἀδιέξοδα τῆς

* Ὁμιλία ποῦ ἐγινε στὶς 8.2.97 στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Ἱ. Ν. Ἀναλήψεως Κορωπίου Ἀττικῆς Γ. Σουβλατζῆς.

καθημερινότητας. Έρχεται σάν τὸ «θαυματουργὸ βοτάνι», πὸν θὰ θεραπεύσει τὶς ἐπώδυνες πληγὲς (ψυχικὲς καὶ σωματικὲς)· θὰ τονώσει τὴν ἀτονία τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ θὰ ἐλευθερώσει τὸ νέο ἀπὸ τὸ σφιχταγκάλισμα τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς ἀβεβαιότητας. Θὰ τοῦ προσφέρει τὸ λυτρωτικὸ τίναγμα· τὸ ζωηφόρο πρόσταγμα, ἔξω ἀπὸ τὰ πιεστικὰ κυκλώματα τῆς καθημερινότητας, πὸν μεταβάλλουν τὴν ζωὴ σὲ μαρτυρικὴ κόλαση καὶ τὸν σέρνουν στὴν ἀθλιότητα τῆς ἀσυδοσίας. Θὰ τοῦ δώσει τὴν δύναμη νὰ ξαναχτεῖ ἐλεύθερος στὸν ἀνοιχτὸ ὄριζοντα τῆς ζωῆς, δίχως ἐξαρθήσεις, τριβὲς καὶ βραχυκυκλώματα. Δίχως τὰ φθοροποιὰ «ΟΧΙ», τὰ ὁποῖα νομίζει πὼς τὸν ἀπονευρώνουν ἀπὸ τὴν δράση· τὸν ἀποδυναμώνουν ἀπὸ τὴ νεανικὴ ζωντάνια καὶ τὸν σπρώχνουν στὸν ἄστατο καὶ ἐτοιμόρροπο κόσμο τῆς ἀδράνειας· τοῦ ἐτοιθελισμοῦ· τοῦ καθωσπρεπισμοῦ καὶ τῆς ἐτικέτας.

Δίχως τὴν ὑποταγὴν σὲ «καεστημένα» τῆς ζωῆς καὶ παραδοσιακὲς ἀξίες, πὸν προϋποθέτουν ἄρνηση στὸ μοντέρνο καὶ τὴν ἐξαλλοσύνη· προσγείωση στὴν σοβαρότητα καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια· μεταφυσικὸ ὄραμα καὶ ἀγωνιστικὴ πορεία, πάνω στὸ ἱερὸ χῶμα τῆς ὁποίας χτίζεται τὸ ἀμόλυντο καὶ καθαρὸ ὀλόδροσο καὶ ἐλεύθερο ἀνθρώπινο πρόσωπο.

Κάπου λοιπόν, ἐκεῖ· σὲ ὀριακὰ ψυχονευρωτικὰ χαρακώματα, μὲ ἔντονους ἐσωτερικοὺς τρικυμισμοὺς, οἱ ὁποῖοι συνοδεύονται ἀπὸ βαθιὰ πίστη καὶ ὑπέρομετρη ἀπιστία· συγκλονιστικὴ ἀμφισβήτηση καὶ ἀπροσδιόριστο προβληματισμὸ· ἐλπίδα καὶ ταραγμένη ἀπελπισία· πάθος ἠθικῆς καὶ ἀγωνία ἐξαλλοσύνης· τιμότητα καὶ ἀπίθανα ἐρεθίσματα ἀνταρσίας· φόβο γιὰ τὸ παρὸν καὶ ἀγωνία γιὰ τὸ μέλλον· αἰσιοδοξία γιὰ τὸ παρὸν καὶ ἐλπίδα γιὰ τὸ μέλλον· αὐτοπεποίθηση καὶ ἀναζήτηση στηριγμάτων· θόλωμα ψυχῆς καὶ ξαστέρωμα τοῦ νοῦ· ἀπόλυτη εὐπιστία στὶς περίεργες προκλήσεις καὶ πεισματικὴ ἄρνηση σὲ δολώματα ἀνθρώπων· πόθο γιὰ προσωπικὴ ἐλευθερία, πὸν σώζει καὶ δημιουργεῖ προσωπικότητες διαχρονικῆς πνοῆς, κάπου στὸ μεγάλο ἐκεῖνο σταυροδρόμι καὶ τὸ ἠφαιστειακὸ ἐκεῖνο ἐφηβικὸ ἐσωτερικὸ κόχλασμα θὰ γίνῃ ἡ συνάντηση τῆς καταστροφῆς. Ὁ ὑποὺλος κόσμος τῶν ναρκωτικῶν θὰ συναντήσῃ τὸν ἐκρηκτικὸ καὶ ἀνταρσιασμὸν κόσμον τῶν ἐφήβων. Ἡ προκλητικὴ καὶ ἀρρωστημένη· ἡ γυαλισμένη καὶ ἐπιχρυσωμένη μορφὴ τῆς παρανομίας καὶ τοῦ ἐγκλήματος θὰ συναντήσῃ τὸν ἀνήσυχον ἐφηβικὸν μας κόσμον. Αὐτὴ ἡ «γνωριμία» καὶ συνάντηση θὰ ξεκινήσῃ

τὶς μεγάλες ψυχοσωματικὲς κατεδαφίσεις, πὸν θὰ φέρουν τὴν ὀδύνη καὶ τὸ μαρτύριο τῆς αἰχμαλωσίας καὶ θὰ σπρώξουν τοὺς νέους μας μέσα στὸν ἄφιλον ὤκεανὸν τῆς ἀσυδοσίας καὶ τοῦ θανάτου.

Ἡ πείρα μᾶς διδάσκει, πὼς ὁ κάθε νέος ζεῖ ἀσίγαστα μεγάλες ψυχοπνευματικὲς ἀναταράξεις καὶ σωματικὲς ἐκρήξεις. Ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία δὲν εἶναι μιὰ ἤρεμη περίοδος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Εἶναι τὸ πῶν ταραγμένο κομμάτι τῆς ἀνθρώπινης ἡλικίας. Ὁ νέος τότε αἰσθάνεται νὰ πνίγεται στοὺς ἰδεολογικοὺς καὶ κοινωνικοπολιτικοὺς ἀτμούς. Ἡρεμεῖ καὶ τονώνεται στὴν ἀγωνία τῶν πεζοδρομιακῶν ἀντιδράσεων. Ἀδειάζει τὸν ἀσίγαστον λυτρωτικὸν τοῦ πόθο μὲ πράξεις ἀπτόμετες· σκληρές· ἀνεδαφικές. Τὸν πνίγει ἕνα ψυχρὸ κενό, πὸν στεφανώνει ἐφιαλτικὰ τὸν ψυχοπνευματικὸν τοῦ ὀρίζοντα. Κι ἡ μοναξιά, σάν βαριά καὶ καταθλιπτικὴ αἴσθηση τρόμου, ραγίζει ἐπικίνδυνα τὴν προσωπικότητά του.

«Ἦμουν 14 χρόνια τοξικομανῆς. Ἄρχισα ἀπὸ L.S.D. καὶ κατέληξα στὴν ἡρωίνη. Πέρασα ἀποφυλακίσεις. Εἶχα κάνει πολλὰς ἀποτοξινώσεις σὲ κλινικὲς, ἀλλὰ χωρὶς ἀποτέλεσμα. Ἦμουν ἀπὸ τοὺς πρώτους ἐπτά, πὸν ἐφαρμόσαμε τὸ πρόγραμμα τῆς «Ἰθάκης», ὅταν πιά ὁ θάνατος ἦταν πολὺ κοντὰ μας. Ἡ σωματικὴ ἀποτοξίνωση δὲν εἶναι τίποτα τὸ φοβερό, ὅπως λένε πολλοί. Κρατᾷ 5-6 μέρες. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα πρέπει νὰ καταπολεμηθεῖ ὁ μεγάλος ἐχθρός, ὁ ἑαυτὸς μας. Τί φταίει καὶ ὀδηγοῦμαστε στὰ ναρκωτικά; Πιστεύω πὼς μεγάλη εὐθύνη ἔχει ὁ ἀπροσανατολισμὸς τῆς κοινωνίας. Χάθηκαν οἱ ἀνώτεροι στόχοι. Ρίξαμε τὸ βάρος στὶς ὑλικὲς ἀνάγκες καὶ μείναμε κενοὶ συναισθηματικά. Τὸ παιδί θέλει χᾶδι. Θέλει σωστὴ ἀγάπη. Οὔτε πολὺ αὐστηρὴ, οὔτε χαλαρὴ...».

Ἡ μεταφυσικὴ του ἀναπνοὴ ἀτονεῖ, παγιδευμένη στοὺς ἀδηφάγους βράχους τοῦ κοινωνικοῦ Καυκάσου, πὸν μὲ φαρισαϊκὴ ἔπαρση ὀνομάζουμε ἀδιαφορία γιὰ τὸ Θεὸ καὶ τὴν ἀγία του Ἐκκλησία. Φοβᾶται νὰ ἀποδεχθεῖ τὴν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, πὸν παραμένει μέσα στοὺς αἰῶνες ὁ ζωηφόρος πίδακας ἐλευθερίας, ὁ ὁποῖος ποτίζει καὶ δροσίζει τὸ ἀποξηραμένο κομμάτι τῆς νεανικῆς ὑπαρξῆς, ἐνῶ ταυτόχρονα τοῦ προσφέρει νόημα ζωῆς. Τοῦ δίνει τὴν δυνατότητα νὰ ἀντιστέκεται στοὺς ποικίλους ἐρεθισμοὺς καὶ νὰ δίδει τὸν προσωπικὸν τοῦ ἀγῶνα μὲ σταθερότητα, σύνεση καὶ εὐπρέπεια. Τοῦ προσφέρει τὴν ἀληθινὰ ἀμάραντη ζωὴ, πὸν εἶναι δῶρον τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ.

(Συνεχίζεται)

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Οικο-λογικὸ S.O.S.!

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς παγκοσμίου ἡμέρας περιβάλλοντος ἢ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἀπέστειλε ἐμπνευσμένο Μήνυμα, ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ὁποῖο παραθέτουμε:

«Ἡ παγκόσμιος ἡμέρα περιβάλλοντος μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ πνευματικὸ μας καθῆκον νὰ προστατεύσουμε τὸ πολὺτιμο αὐτὸ ἀγαθό. Εἶναι στὸ χέρι τοῦ καθενὸς μας νὰ παραδώσουμε τὸ περιβάλλον στὰ παιδιά μας ὅσο γίνεται καλύτερο.

»Ὡς πρόβλημα ἢ ρύπανση καὶ ἡ μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος ἄρχισε νὰ παίρνει μεγάλες διαστάσεις ἀπὸ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ μετὰ. Ἡ βιομηχανικὴ ἐκρηξὴ καὶ ἡ ἐπέκτασή της σὲ ὅλα τὰ σημεία τῆς Γῆς, μαζὶ μὲ τὴν γιγαντιαία αὐξήση τῆς κατανάλωσης τῶν προϊόντων τοῦ πετρελαίου καὶ τὴν πολλαπλὴ χρῆση τῆς ἀτομικῆς ἐνέργειας ὀδήγησαν σήμερα τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς περιβάλλοντος νὰ ἐκπέμπουν ἕνα ἀγωνιώδες οἰκολογικὸ S.O.S....

»Ἡ αἰτία τῆς ἐξελιξέως αὐτῆς εἶναι ὁ ἐγωκεντρισμὸς, ἡ ἀπληστία, ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὸν πλησίον. Εἶναι τελικῶς ἡ ἀπουσία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ. Δυστυχῶς τὸ “ἐπὶ Γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία” ἀκούστηκε πρὶν 2000 χρόνια, μὲ τὴν ἔλευση τοῦ Κυρίου μας, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ἔχει ἐγκαθιδροθῆ στὶς καρδιές μας. Καὶ γινόμαστε καθημερινῶς μάρτυρες τῆς χρησιμοποίησης τῆς βίας καὶ τῶν προϊόντων ποὺ σκορπίζουν τὸν ὄλεθρον.

»Ἡ Ἐκκλησία δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εὐλογεῖ τὶς κατακτήσεις τῆς τεχνολογίας ποὺ βοηθοῦν τὸν ἄνθρωπον, ὡς πρόσωπον, νὰ ζήσει καλύτερα. Ὅμως, παράλληλα σημειώνει ὅτι ἡ βελτίωση τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν στὴ ζωὴ μας δὲν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα αὐτομάτως νὰ γίνουμε εὐτυχέστεροι ἢ νὰ ὀδηγηθοῦμε στὴ σωτηρία. Ἡ τεχνολογία εἶναι κάτι τὸ οὐδέτερον. Ἄν θὰ εἶναι εὐεργετικὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπον, ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτὸν καὶ μόνον. Ὅσο δὲ ἀναπτύσσεται ἰλιγγιωδῶς ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ δὲν βελτιώνεται στὸν ἠθικὸ τομέα ἀναλόγως, τόσο ὁ κίνδυνος γιὰ τὴν κακὴ χρῆση τῆς τεχνολογίας γίνεται μεγαλύτερος καὶ ἔχει ἐπίπτωση σὲ μεγαλύτερον πληθὸς ἀνθρώπων...».

Ἄλλιώς...

Οἱ πληροφορίες εἶναι ὄντως ἀποκαρδιωτικῆς. Ἀφοροῦν στὴ χλωρίδα τοῦ πλανήτη, τοῦ φακοῦ ἐστιαζομένου στὴν ἐλληνικὴ. Διαβάσαμε τὶς πληροφορίες αὐτὲς σ' ἐγκριτὴ καθημερινὴ ἐφημερίδα καὶ ἐκπλαγήκαμε δυσάρεστα, καθὼς ἕνα ἕως δύο εἶδη φυτῶν ἐξαφανίζονται κάθε μέρα στὸν πλανήτη! Ὁ ἄνθρωπος εὐθύνεται γιὰ τὸν κίνδυνον ἐξαφάνισης ποὺ ἀντιμετωπίζουν ὀρισμένα ἀπὸ τὰ σπανιότερα εἶδη δένδρων στὸν κόσμο, ὅπως ἀποκαλύπτεται στὴν πρώτη παγκόσμια ἐρευνα ποὺ ἐγίνε ποτὲ γιὰ τὰ ἀπειλούμενα εἶδη. Τὸ ἔτος 2000, ἕως τὸ 1/4 τῶν φυτικῶν εἰδῶν θὰ ἔχει ἐξαφανισθεῖ! Ὁ ρυθμὸς ἐξαφάνισης τότε θὰ φθάσει τὸ ἕνα εἶδος ἀνὰ ὥρα! Τὰ φυτὰ χάνονται πολὺ γρηγορότερα ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ εἶναι πιὸ ὀλιγάριθμα ἀπὸ αὐτά. Σήμερα εἶναι γνωστὰ 248.000 εἶδη φυτῶν, σὲ ἀντίθεση μὲ 1.032.000 εἶδη ζώων.

Ἡ Ἑλλάδα –ὅσο κι ἂν μᾶς ἐκπλήσσει– εἶναι μία χώρα μὲ πλούσια χλωρίδα. Σύμφωνα μὲ μελέτη τῆς Συνόδου τῶν πρυτάνεων καὶ προέδρων Διοικουσῶν Ἐπιτροπῶν τῶν Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ Περιβάλλον, στὴ χώρα μας ἔχουν καταγραφεῖ πάνω ἀπὸ 6.000 εἶδη φυτῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 479 ἐνδημικά. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ 5 ἔχουν ἐξαφανισθεῖ καὶ 460 κινδυνεύουν.

Συγκριτικὰ τὸ Ἠνωμένο Βασίλειον, μὲ δύο φορὲς τὴν ἔκταση τῆς Ἑλλάδος ἔχει 15 ἐνδημικά εἶδη φυτῶν καὶ ἡ Γαλλία μὲ τετραπλάσια ἔκταση ἔχει 65. Μόνον ἡ Κρήτη μὲ 2.000 εἶδη φυτῶν ἔχει 157 ἐνδημικά. Πάνω ἀπὸ 100 κινδυνεύουν. Στὴ χώρα μας ὑπάρχει μία ἀσυνδοσία στὴν προστασία τῆς φυτογενετικῆς κληρονομίας μας, ἡ ὁποία ἀπειλεῖται τόσο ἀπὸ τοὺς ξένους συλλέκτες, εἰδικοὺς καὶ μὴ, ποὺ ἀλωνίζουν τὴν ἐλληνικὴ ὑπαιθρον συλλέγοντας σπάνια ἐνδημικά εἶδη, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὶς ἀνεξέλεγκτες ἀνθρώπινες δραστηριότητες (γεωργία, κτηνοτροφία, πυρκαγιές, κατοικία κ.ἄ.).

–Γιὰ νὰ μποροῦμε ἀμέτρητους Μαῖους νὰ χαιρόμαστε τὴ φύση σ' ὅλο της τὸ μεγαλεῖο, χρειάζεται αὐστηρὴ προσοχή. Ἄλλιώς...

Μ. Μελ.